מרכז המידע למודיעין ולטרור
המרכז למורשת המודיעין (מל"מ)

9 בפברואר 2006.

בדיקת ספרי לימוד פלסטינים לכיתות ה' ו- י' לשנת הלימודים 2004 – 2005 מעלה כי נמשכת ההתכחשות לזכות קיומה של מדינת ישראל ונמשך הטיפוח של ערכי המאבק האלים נגדה. הספרים כוללים הסתה נגד מדינת ישראל והתנועה הציונית ואחד מהם אף כולל הסתה אנטישמית.

מאת : נועה מרידור*

ישראל עדיין אינה מופיעה במפות שבספרי הלימוד הפלסטינים...

"מפה מדינית של המולדת הערבית" בספר גיאוגרפיה לכיתה ה' בה מצוינת 'פלסטין' ללא אזכור ישראל. כמו בשנים הקודמות כך גם השנה לא מוזכר שמה של ישראל בספרי הלימוד שנבדקו, כחלק ממדיניות חינוכית המשקפת תפיסת יסוד השוללת את זכות קיומה של מדינת ישראל.

* הגברת נועה מרידור הינה חוקרת ב"תאום הפעולות בשטחים" שבמשרד הביטחון, הבוחנת מידי שנה את תכני ספרי הלימוד הפלסטינים בדגש על היחס כלפי מדינת ישראלף התנועה הציונית והעם היהודי.

עיקרי ממצאים

1. בשנת הלימודים 2005-2004, בשלהי עידן ערפאת ובראשית תקופת כהונתו של מחמוד עבאס (אבו מאזן), פרסם משרד החינוך הפלסטיני **29 ספרי לימוד חדשים שנועדו לכתות ה' ו-י'**. ספרים אלה, **הנמצאים בשימוש עד עצם היום הזה**, נבדקו על ידנו במגמה לעמוד על אופן התייחסותם לנושאים הקשורים למדינת ישראל, לציונות, לעם היהודי וליחס של הפלסטינים כלפי מדינת ישראל. מימצאי העיון בספרי שנה זו, תוך השוואה לספרי השנים הקודמות, מצביעים על **עקביות לאורך שנים ביחס השלילי של תכנית הלימודים הפלסטינית למדינת ישראל, לתנועה הציונית ולעם היהודי.**

2. כבעבר, כן גם השנה, בולטת **התעלמות חומר הלימודים מקיומה של מדינת ישראל.** הדבר מתבטא בכך **שאין היא מופיעה במפות ואף לא בטקסטים כתובים, אלא בהקשרים שליליים**. הסכמי השלום בין ישראל לבין מצרים וירדן, כמו גם **ההסכמים שהושגו בין הפלסטינים לבין ישראל אינם נזכרים.** דגש חזק ניתן ל"כיבוש הישראלי" ולהתנחלויות ב"שטחים" המוצגות כחלק מתופעת האימפריאליזם העולמי החומד את ארצותיהם של החלשים. לרשימת המעשים השליליים המיוחסים לישראל נוספה גם הקמת גדר הביטחון.

3. על מנת לערער על בסיסה האידיאולוגי של התנועה הציונית, ממשיכים כותבי הספרים להתעלם מהקשר ההיסטורי העמוק שיש לעם ישראל עם ארץ ישראל. הם עושים זאת הן על ידי התעלמות כמעט מוחלטת מהנוכחות היהודית הקדומה בארץ ישראל והן על ידי הגדרת העמים הקדומים באזור כעמים ערבים[1]. באשר ליחס הפלסטינים כלפי ישראל, הספרים עוסקים, כבעבר, במלחמה, בעימות האלים, ב"מות הקדושים" של הלוחמים הפלסטינים וב"זכות השיבה" של הפליטים למקומות אותם עזבו בישראל.

---

[1] הערת "מרכז המידע למודיעין ולטרור": טענה זאת - שאין לה על מה לסמוך מבחינה היסטורית מחקרית - נובעת מתפיסת העולם של הלאומיות הערבית, שעל פיה כל אלו שחיו ב"מולדת הערבית" בעבר מוגדרים כערבים. היוצא מהכלל הוא העם היהודי.

4. **חידוש בעל אופי חמור שנמצא באחד מספרי הלימוד משנת הלימודים 2005-2004 הינו השימוש שנעשה ב"פרוטוקולים של זקני ציון" כאמצעי להכפשת התנועה הציונית**, תוך חזרה על מיתוסים אנטישמיים בדבר כוונת היהודים להשתלט על כל העולם (הערה: במהדורה אחרת של אותו הספר בחרו כנראה מחברי הספר להשמיט קטע זה). זאת ועוד, למרות שנושא מלחמת עולם השנייה ותוצאותיה נלמד באחד מספרי הלימוד בחרו מחבריו להתעלם משואת יהודי אירופה כאחת מתוצאותיה החמורות של המלחמה.

5. בבדיקת ספרי הלימוד בשנה הקודמת (2004-2003) ניתן היה להבחין במגמת שינוי חיובי בסימון 'הקו הירוק' ובאזכור ההסכמים בין הפלסטינים לישראל. בספרי שנת 2005-2004, לעומת זאת, חלה נסיגה המתבטאת **בהתעלמות מההסכמים שבין ישראל לפלסטינים, בחזרה לכינוי יישובים המצויים בתחומי מדינת ישראל גופה (בגבולותיה שלפני 1967) בשם 'התנחלויות' (על מנת להציגם כבלתי לגיטימיים וכבעלי אופי ארעי)** ואף בשימוש **בהסתה אנטישמית** כאמצעי לניגוחה של התנועה הציונית.

6. ממצאים שליליים אלה מאפיינים **את תכנית הלימודים הפלסטינית**, שבבסיסה עומדת **מדיניות חינוכית החותרת להטמעת עוינות למדינת ישראל בקרב הדור הפלסטיני הצעיר**. ביטוייה: שלילת הלגיטימיות של מדינת ישראל; העדר נכונות לדו קיום בשלום עמה; טיפוח עוינות נגד ישראל (ובמידה פחותה גם נגד היהודים); ניסיון להפרכת הזיקה שבין העם היהודי לארץ ישראל על ידי שכתוב ההיסטוריה; הנחלת תפיסת המאבק האלים כערך לאומי ודתי חיובי. "חינוך" זה המתקיים במוסדות החינוך של "הרשות הפלסטינית" **מצמיח דורות חדשים של תלמידים רוויי שינאה לישראל ומקשה מאוד על השגת דו קיום בשלום בין שני העמים.**

פירוט ממצאי הבדיקה לפי הנושאים השונים

היחס למדינת ישראל

7. גם השנה, כמו בשנים קודמות, **נמשכת ההתעלמות ממדינת ישראל למעט אזכורה בהקשרים שליליים**. מאפיין זה מוצא ביטויו בספרי הלימוד בדרכים שונות ובכללן: **אי ציון שמה של ישראל על גבי המפות;** התעלמות מההסכמים שנחתמו בין ישראל לבין הפלסטינים; הימנעות משימוש במדינת ישראל בדוגמאות או בהשוואות שלשמן נעזרים המחברים במדינות אחרות בעולם; 'סיפוח' אתרים המצויים בישראל לפלסטין; הדגשת אופייה השלילי ומעשיה השליליים של ישראל.

8. להלן דוגמאות:-

א. **התעלמות ממדינת ישראל**.

1) **כבשנים קודמות כן גם הפעם לא מוזכר שמה של ישראל במפות שבספרי הלימוד אשר נבדקו,** ולו גם על גבי מפה אחת. יש מפות בהן מתעלמים המחברים לחלוטין מישראל ומגבולותיה: מפה פיזית של מצרים, למשל, מתווה את גבולות המדינות שלצד מצרים אך בשטח ישראל נכתב רק 'פלסטין'[1]; במפה הכוללת את ישראל ו"השטחים" בפרק העוסק בתלבושות הפלסטיניות, לא שורטט "הקו הירוק" ושמה של ישראל לא נכתב, ובמקביל התבקש התלמיד לציין עליה את האזורים שנזכרו בפרק ובהם באר שבע, מגדל, יפו, בית שאן, הגליל ונצרת לצד טול-כרם, בית לחם, חברון ועזה[2]; במפה הממחישה את מיקומה של הודו ביבשת אסיה מצוינים שמות כל המדינות, כולל פלסטין, פרט לישראל[3]; להצגת צמחיית פלסטין מצוירת מפת ישראל וה"שטחים" בציון "הקו הירוק" ללא שמות, אמנם, אך הנוסח הכתוב המלווה את המפה מתייחס רק ל'פלסטין'[4].

---

[1] תא'ריח' אלחצ'אראת אלקדימה (היסטוריה של התרבויות הקדומות), כתה ה, עמ' 53
[2] אלאקתצאד אלמנזלי (כלכלת בית), כתה י, עמ' 42
[3] תא'ריח' אלעאלם אלחדית' ואלמעאצר (היסטוריה של העולם החדש בן זמננו), כתה י, עמ' 86
[4] עלום אלצחה ואלביא'ה (מדעי הבריאות והסביבה), כתה י, עמ' 112, 114

2) כותבי הספרים, כמנהגם בעבר, נוקטים **בשיטות מתחכמות לעקיפת הבעיה**, **באופן שיקל על התמודדותם עם ביקורת צפויה**, שהוטחה בהם גם בעבר בשל התעלמותם מישראל. כך למשל:-

א) בהציגם את מפות האזור, לצרכים שונים, הם מכנים אותן "מפת מדינות ערב" או "מפת המולדת הערבית" ובכך נמצא להם הסבר כביכול לסיבת היעדרה של ישראל מהמפה[1]. מפת 'העולם הערבי' משמשת גם להדגמת מפה פיזית או מפה כלכלית[2].

ב) להדגמת מפה מדינית שבה אין ברירה אלא להציג את כל המדינות הנכללות בה, השתמשו מחברי ספר הגיאוגרפיה לכתה ה' דווקא במפת דרום אמריקה[3].

ג) שרטוט "הקו הירוק" אך סימון היחידה הכוללת את ישראל ו"השטחים" בצבע אחיד השונה מצבען של מדינות האזור שסביבה[4].

ד) הנחיות לתלמיד ליישום העמדה המתעלמת מישראל מבלי לציין זאת במפורש: התלמיד מתבקש לצייר את 'מפת פלסטין' ולקבוע עליה את הגבולות ואת שמות המדינות הגובלות בה[5]. התלמיד שלא למד בפרק זה על ישראל אינו אמור להכיר את שמה כדי לציינו, וכותבי הספר פטורים מהוכחה, שכן לא הנחו אותו להתעלם מישראל.

---

[1] אלג'ע'ראפיא אלטביעיה (גיאוגרפיה פיזית), כתה ה, עמ' 61
[2] שם, עמ' 65-66
[3] שם, עמ' 65
[4] שם, עמ' 63
[5] אלתרביה אלוטניה (החינוך הלאומי), כתה ה, עמ' 28

ה) הצגת מפות הממזערות את שטח ישראל למידה כה קטנה עד שבקושי נותר מקום לשם אחד שהוא - "פלסטין"[1]. לשם השוואה ניתן לבחון את מפת אירופה בספר הגיאוגרפיה, המוצגת באופן כזה המאפשר אף את ציון שמה של המדינה הקטנה אנדורה[2].

3) כאמור, **שמה של ישראל אינו מוזכר בנוסח הכתוב, פרט למקרים בהם ההקשר הוא שלילי**. במקומות בהם יכלו המחברים להביא את ישראל כדוגמה ניטראלית לתופעות חיוביות, הם בוחרים להתעלם ממנה. חמור מזאת, **גם במקרים בהם חייבים היו להזכירה הם נמנעים מכך**: בספר היסטוריה נכתב כי אזור "ארץ אלשא'ם" כולל כיום את המדינות הבאות: פלסטין, ירדן, לבנון וסוריה אולם **מדינת ישראל איננה נזכרת**[3]. באותו ספר מציינים כי מצרים גובלת בסודאן, בפלסטין ובלוב **ואילו ישראל נעדרת מהרשימה**, כך גם לגבי התרגיל המצורף לשיעור זה[4].

4) **המסקנה המתבקשת היא כי ההתעלמות השיטתית מישראל נועדה להטמיע בקרב התלמידים מסר ברור באשר לשלילת זכות קיומה**.

ב. **ההסכמים בין ישראל לפלסטינים:-**

1) בניגוד לספר ההיסטוריה לכתה ט' שפורסם בשנה הקודמת והזכיר את הסכם השלום של ישראל עם מצרים ואת הסכם עזה - יריחו עם הפלסטינים, **לא נמצאה השנה כל התייחסות בספרי הלימוד להסכמיה של מדינת ישראל עם הפלסטינים (כמו גם עם מדינות ערב)**.

---

[1] ג'ע'ראפית קאראת אלעאלם (גיאוגרפיה של יבשות העולם), כתה י, עמ' 15, 22, 23 + תא'ריח' אלעאלם אלחדית' ואלמעאצר (היסטוריה של העולם החדש), כתה י, עמ' 86

[2] שם, עמ' 51

[3] תא'ריח' אלחצ'אראת אלקדימה (היסטוריה של התרבויות הקדומות), כתה ה, עמ' 30

[4] שם, עמ' 54, 55

2) יתרה מזאת, הספר לחינוך לאומי מונה בין "האירועים החשובים שהחברה הפלסטינית עברה בעת החדשה" את הכיבוש הבריטי, את ה"נכבה"[1]), את "כיבוש שארית פלסטין" ב-1967, את שתי האנתפאצ'ות ואף את הקמת "הרשות [הפלסטינית] הלאומית" ב- 1994, **אולם ההסכמים בין ישראל לפלסטינים אינם נמנים עם אותם אירועים חשובים, ולישראל אין מקום גם בהקשר זה**[2].

ג. **'סיפוח' אתרים בישראל לפלסטין:-**

1) נמשכת המדיניות שהיתה נהוגה בשנים שעברו, **לשייך אתרים ומקומות המצויים בישראל - לפלסטין**. לעתים רק ההקשר הוא פלסטיני, מבלי לציין במפורש את השם "פלסטין", אך ברוב הדוגמאות מוגדרים מקומות אלה כ"פלסטיניים" או כחלק מ"פלסטין" בלבד.

2) לדוגמא: חיפה היא נמל ימי פלסטיני[3] והגליל, נצרת ובית שאן הינם אזורים בפלסטין[4]. נהר הירדן זורם בין ירדן ופלסטין[5] והוא אף "נובע ממקום **מפגש הגבולות של סוריה, לבנון ופלסטין**"[6], "ימת טבריה" (קרי, ים כנרת) היא בפלסטין[7], ו"הים (התיכון) נמצא ממערב לפלסטין"[8], שפלת החוף היא פלסטינית[9], ואף אגם החולה נמצא בפלסטין[10].

---

[1] ה"נכבה" – אסון המלחמה ב-1948 שהביא לפיזורם של הפלסטינים וליצירת בעיית הפליטים.
[2] אלתרביה אלוטניה (החינוך הלאומי), כתה ה, עמ' 29
[3] לע'תנא אלג'מילה (שפתנו היפה), חלק ב', כתה ה, עמ' 86
[4] אלאקתצאד אלמנזלי (כלכלת בית), כתה י, עמ' 36, 37
[5] לע'תנא אלג'מילה (שפתנו היפה), חלק ב', כתה ה, עמ' 74. אלג'ע'ראפיא אלטביעיה (גיאוגרפיה פיזית), כתה ה, עמ' 11
[6] עלום אלצחה ואלביא'ה (מדעי הבריאות והסביבה), כתה י, עמ' 123
[7] שם, עמ' 123,121. אלג'ע'ראפיא אלטביעיה (גיאוגרפיה פיזית), כתה ה, עמ' 25
[8] אלג'ע'ראפיא אלטביעיה, עמ' 26
[9] שם, עמ' 42
[10] עלום אלצחה ואלביא'ה, מדעי הבריאות והסביבה, כתה י, עמ' 123

3) הר הג׳רמק (מירון) נזכר בנשימה אחת עם הר עיבל והר גריזים[1] ובמקום אחר אף מתייחסים אליו כאחד מהרי פלסטין[2]. בית שאן היא אחת ״הערים הפלסטיניות״ שהתלמיד מתבקש לקבוע את גובהן מעל פני הים[3].

4) לצורך ההשוואה יצוין, כי כאשר רוצים מחברי הספרים לציין את שם המדינה בה נמצא המקום, הם עושים זאת, למשל - ״**מעיינות אלחמה הסוריים**״[4]. התעלמותם ממדינת ישראל הינה, לפיכך, מכוונת.

טיפוח דימוי שלילי למדינת ישראל

9. שמה של ישראל מופיע בקבוצת הספרים הנוכחית, **רק בהקשרים שליליים**, והדוגמאות לכך רבות: ״אין ספק שלכיבוש הישראלי השפעה שלילית על החקלאות (הפלסטינית) וייצואה״[5]; שליטת הכיבוש הישראלי בקרקעות ובמקורות המים והאנרגיה מהווה מכשול בפני התעשייה הפלסטינית[6]; הקמת מדינת ישראל בחלק מפלסטין על חשבון התושבים הפלסטינים שנאלצו להגר ממנה; כיבוש שארית פלסטין על ידי הישראלים ב-1967[7]; קריאת הארגון לאחדות אפריקה לישראל לסגת מהאדמות הערביות הכבושות[8]; כלא אלדאמון בו ״עוצרים שלטונות ישראל את הלוחמים הערבים״[9]. קיימות עוד דוגמאות רבות נוספות וברובן חוברות למלה ׳ישראל׳ מילים כמו ״כיבוש״, ״אימפריאליזם״, ״ניצול״, ״שליטה״ ו״מעצר״.

---

[1] לע׳תנא אלג׳מילה (שפתנו היפה), חלק א׳, כתה ה, עמ׳ 15
[2] אלאריאצ׳יאת (מתמטיקה), חלק א׳, כתה י, עמ׳ 5
[3] אלריאצ׳יאת (מתמטיקה), חלק ב׳, כתה י, עמ׳ 67
[4] אלעלום אלעאמה (מדעים כלליים), חלק ב׳, ה, עמ׳ 94
[5] לע׳תנא אלג׳מילה (שפתנו היפה), חלק ב׳, כתה ה, עמ׳ 102
[6] אלת׳קאפה אלתקניה (לימודים טכניים), כתה י, עמ׳ 57
[7] אלתרביה אלוטניה (החינוך הלאומי), כתה ה, עמ׳ 29
[8] תא׳ריח׳ אלעאלם אלחדית׳ ואלמעאצר (היסטוריה של העולם החדש), כתה י, עמ׳ 105
[9] אלמטאלעה ואלנצוצ (עיונים וטקסטים), כתה י, חלק א׳, עמ׳ 81

10. התופעות השליליות הקשורות באופיה ובמעשיה של ישראל הן אמצעי נוסף להצגת תדמיתה של ישראל באור שלילי גם מבלי לציין את שמה :-

א. **ה"כיבוש" כמילה נרדפת לישראל:** לאחר שהתלמיד לומד כי "העם הפלסטיני נתון במצור עושק המגביל את תנועותיו ואת אורחות חייו" הוא מתבקש להשוות בין המצור שהוטל על הנביא לבין המצור על הפלסטינים[1]. ועוד הוא לומד: "למשפחה הפלסטינית בעיות...הנובעות מהכיבוש :...היא מאבדת את האב, האם או הבן במוות או במאסר... סובלת מקשיי החיים...מגזילת האדמות... מהריסת בתים, ומקשיי תנועה בשטח"[2]; "השתלטות שלטון הכיבוש על 89% מכמות המים בפלסטין"[3]; "הכיבוש גרם לסחיפת הקרקעות החקלאיות, לעקירת עצי פרי, ולהרס בריכות ובארות...והביא לפגיעה בכלכלתנו הפלסטינית"[4]. "חינוך (חקלאי)... לא קיים למרות שמכללת כדורי [ח'צ'ורי-במקור] בטול-כרם הוציאה...עשרות בוגרים, במשך שנים רבות...אולם שלטונות הכיבוש סגרו מכון חקלאי זה מספר פעמים"[5]. פרק ארוך ומפורט מתייחס לגזילת המים הפלסטיניים בידי 'הכיבוש'[6] והדוגמאות עוד רבות.

ב. **האימפריאליזם** ("אסתעמאר" – במקור) הוא נושא נוסף **המשמש לניגוחה של ישראל**. ספר ההיסטוריה מגדיר את המושג 'אימפריאליזם' כהשתלטותה של מדינה חזקה על מדינה חלשה והכנעתה בכוח במגמה לשלוט בענייניה המדיניים, הכלכליים והתרבותיים[7]. ה'התנחלות' מוגדרת כאחת מצורות האימפריאליזם דוגמת **ההתנחלות הציונית בפלסטין**[8], והתלמיד מתבקש לכתוב

---

[1] אלתרביה אלאסלאמיה, החינוך האסלאמי, חלק א', כתה ה, עמ' 49
[2] אלתרביה אלוטניה (החינוך הלאומי), כתה ה, עמ' 23
[3] אלת'קאפה אלתקניה (לימודים טכניים), כתה י, עמ' 34
[4] לע'תנא אלג'מילה (שפתנו היפה, חלק ב'), כתה ה, עמ' 102
[5] אלת'קאפה אלתקניה (לימודים טכניים), כתה י, עמ' 35
[6] עלום אלצחה ואלביא'ה (מדעי הבריאות והסביבה), כתה י, עמ' 128-122
[7] תא'ריח' אלעאלם אלחדית' ואלמעאצר (היסטוריה של העולם החדש), כתה י, עמ' 55
[8] תא'ריח' אלעאלם אלחדית' ואלמעאצר (היסטוריה של העולם החדש), כתה י, עמ' 57

חיבור על "מורד ערבי בן זמננו שלחם באימפריאליזם בארצו"[1], ולומד כי "האימפריאליזם נוקט בדרכים אכזריות נגד התושבים"[2].

ג. **(תהליך) ההתנחלות** ("אסתיטאן" – במקור) **הוא מושג הקשור לישראל** בלבד. הגדרת המושג היא, אמנם, מעט כללית: "ההתנחלות - שליטה בארץ וגרוש בעליה ממנה, והכנסה בכוח של גורמים מתיישבים במקום התושבים המקוריים, **דוגמת ההתנחלות האירופאית והציונית בפלסטין**"[3]. אולם הדוגמאות נשאבות מהניסיון הפלסטיני: "תנועת חובבי ציון תמכה בהתנחלות היהודית בפלסטין"[4]; "הצהרת בלפור מבטיחה להגשים את תכנית ההתנחלות הציונית בפלסטין"[5]; התלמיד מתבקש לכתוב על "תופעת ההתנחלות באזורי"[6]. בפרק 'המים והכיבוש' "יתוודע התלמיד למחשבה הציונית לגבי המים הפלסטיניים, וילמד על... השפעת ההתנחלויות על מקורות המים בפלסטין"[7]; "הקמת ההתנחלויות באדמות הכבושות הינה פעולה בלתי חוקית על פי החוק הבינלאומי ובשל כך – הייצוא של ההתנחלויות הישראליות אינו חוקי... ההתנחלויות הוקמו ועדיין מוקמות לצרכים חקלאיים, צבאיים, אסטרטגיים, דתיים ואחרים כדי להגביל את התרחבות גושי ההתיישבות הפלסטיניים, אלא שהן כולן פועלות בעניין אחד והוא השליטה המיועדת באדמה הפלסטינית ובמשאבי הטבע שבה ובמיוחד במים". **בוטה במיוחד הינה האשמת ההתנחלויות בפגיעה במקורות המים עקב שימושן בחומרים כימיים רעילים בתעשייה**[8].

ד. כפי שכבר נמצא בעבר בספר לכתה ז', גם השנה אין המלה 'התנחלות' תקפה רק ליישובים היהודיים שמחוץ ל"קו הירוק" אלא מתייחסת גם **למושבות הראשונות שהקימה התנועה הציונית בארץ**

---

[1] לע'תנא אלג'מילה (שפתנו היפה, חלק ב'), כתה ה, עמ' 68
[2] לע'תנא אלג'מילה (שפתנו היפה, חלק א'), כתה ה, עמ' 70
[3] תא'ריח' אלעאלם אלחדית' ואלמעאצר (היסטוריה של העולם החדש), כתה י, עמ' 57
[4] תא'ריח' אלעאלם אלחדית' ואלמעאצר (היסטוריה של העולם החדש), כתה י, עמ' 61
[5] שם, עמ' 63
[6] אלמטאלעה ואלנצוצ (עיונים וטקסטים), כתה י, חלק א', עמ' 110
[7] עלום אלצחה ואלביא'ה (מדעי הבריאות והסביבה), כתה י, עמ' 122
[8] שם, עמ', 128

ישראל: "תרגיל: אעיין באחד המקורות ההיסטוריים וארשום את שמות ההתנחלויות הישראליות שהוקמו בפלסטין בתקופה שבין 1870 ל- 1914"[1].

ה. **גדר הביטחון** שבנתה ישראל כמענה למערכת הטרור נגדה נזכרת, אף היא, **לראשונה** השנה בספר הלימוד למדעי הבריאות והסביבה כחלק מטענות הפלסטינים נגד ישראל. היא נקראת 'גדר ההפרדה הגזענית'[2], 'גדר הסיפוח וההפרדה'[3] או הגדר המספחת והסוגרת על הערים[4].

ו. **מלחמות ואירועים אחרים** - שיטה נוספת לנגח את ישראל היא דרך אירועים כואבים בהיסטוריה של יחסיה עם הפלסטינים, וגם אם אין נוקבים בשמה של ישראל ברור לכל מי האשם במצב הקשה ובעוול שנגרם: "אלה שבתיהם נהרסו לא מצאו מקלט לחסות בו"[5]; "לבה הנבגד של ארץ זו, חי הוא ולא ימות"[6]; אסון שנת 1948 שנגרם לפלסטינים בידי הארגונים הציוניים, כאשר נאלצו רוב הפלסטינים להגר מארצם[7]; החלטות האו"מ מס' 181, 194, 242, 338 שלמרות קבלתן במוסד הבינלאומי הגבוה ביותר הן לא בוצעו[8]; התוקפנות הציונית בפלסטין שזכתה לגינוי מצד ארגון המדינות הבלתי מזדהות[9]; פגיעה בבארות המים שמספרן ירד באופן משמעותי לאחר 'כיבוש' השטחים ב- 1967 והסטת מי הירדן באמצעות המוביל הארצי[10]. ארסית במיוחד היא **הטענה השקרית**, שנועדה לשכתב את ההיסטוריה ולהשחיר את פניה של ישראל בהיבט הדתי והיא גם מקובלת במערכת ההסתה של מדינות ערב, **לפיה ציוני קיצוני הוא שהצית את מסגד אלאקצא ב- 21 באוגוסט 1969**[11]**, בעוד מבצעה**

---

[1] תא'ריח' אלעאלם אלחדית' ואלמעאצר (היסטוריה של העולם החדש), כתה י, עמ' 64
[2] עלום אלצחה ואלביא'ה (מדעי הבריאות והסביבה), כתה י, עמ' 126
[3] שם, עמ' 122
[4] שם, עמ' 128
[5] לע'תנא אלג'מילה (שפתנו היפה, חלק ב), כתה ה', עמ' 128
[6] כראסת אלח'ט אלערבי (חוברת לימוד הכתב הערבי), כתה ה', עמ' 22
[7] אלתרביה אלוטניה (החינוך הלאומי), כתה ה, עמ' 30
[8] תא'ריח' אלעאלם אלחדית' ואלמעאצר (היסטוריה של העולם החדש), כתה י, עמ' 99
[9] שם, עמ' 100
[10] עלום אלצחה ואלביא'ה (מדעי הבריאות והסביבה), כתה י, עמ' 125
[11] תא'ריח' אלעאלם אלחדית' ואלמעאצר (היסטוריה של העולם החדש), כתה י, עמ' 106

היה אוסטרלי נוצרי פונדמנטליסטי, מעורער בנפשו שהועמד לדין בישראל[1].

הציונות

11. היחס לציונות ולתנועה הציונית קשה לא פחות מהיחס למדינת ישראל. הציונות מתוארת בספרי הלימוד כתנועה גזענית והיא נבחנת מנקודת מבט אנטישמית בעלת רקע דתי. **חידוש ראוי לתשומת לב הוא הטענה השקרית המשמשת את ההסתה הערבית האנטישמית מזה שנים, בדבר ה"פרוטוקולים של זקני ציון", הקשר שלהם לציונות והתדמית המסוכנת שהם מקנים לעם היהודי באשר הוא.**

12. בספר ההיסטוריה לכתה י' נכתב: "**החלטות סודיות שהתקבלו בקונגרס**[2] **ונודעו בשם 'הפרוטוקולים של חכמי ציון' שמטרתן היתה להשתלט על העולם**". (במהדורה אחרת של אותו ספר בחרו כנראה מחברי הספר להשמיט קטע זה). השיעור המוקדש לציונות הינו פרק ביחידה הנקראת 'האימפריאליזם המודרני ומלחמות העולם'[3], ולפיו **הציונות היא תנועה רעיונית מדינית גזענית** שהופיעה במחצית השנייה של המאה ה- 19, בד בבד עם הופעת האימפריאליזם האירופאי החדש. הציונות עצמה היא תנועה אימפריאליסטית גזענית, ובמהותה הינה חלק בלתי נפרד מהקפיטליזם העולמי.

---

[1] **THE WASHINGTON TIMES, Mosque fire issue rekindled with Israel, Paul Martin**, http://washingtontimes.com/world/20040820-101348-6294r.htm,

[2] **הכוונה לקונגרס הציוני הראשון שהתכנס בבאזל ב- 1897**. תא'ריח' אלעאלם אלחדית' ואלמעאצר (היסטוריה של העולם החדש), כתה י, עמ' 63.

[3] תא'ריח' אלעאלם אלחדית' ואלמעאצר (היסטוריה של העולם החדש), כתה י, עמ' 60-64

13. הספר נוקט בעמדה אנטישמית בעלת מסרים דתיים: הציונות הסתמכה בבניית עקרונותיה ותפיסותיה, על "זכויות דתיות והיסטוריות **כביכול**"; "התנגדות האירופאים ליהודים נבעה, בין השאר, מהמסרים הדתיים הקפואים אשר קידשו את רעיון הטוהר היהודי וההתנגדות לנישואי יהודים עם אחרים"; "משה הס קרא להקמת מושבות קולוניאליות (במקור – מסתעמראת: מלה הנגזרת מאותו שורש ממנו בנויה המלה הערבית לאימפריאליזם) יהודיות בפלסטין, הארץ המובטחת **לטענתם**". אחת ממטרות התנועה הציונית, מסביר הספר, היא ש"המדינה שתקום תשתלט על כל מרכיבי הכוח הכלכליים והצבאיים שיאפשרו לה להגן ולהתקיף בעת ובעונה אחת ולהגיש שירותים למדינות האימפריאליסטיות."

14. פלסטין, נכתב בספר למדעי הסביבה, היא אזור מושך ל"חמדנים" שכן רבים בו מקורות המים, אדמתו ראויה לעיבוד, אקלימו ממוזג והוא קרוב לאירופה. בספר נטען כי לנושא המים היתה חשיבות מיוחדת ברעיון הציוני וההתעניינות במים נעשתה במקביל להבאת "**המתנחלים** היהודים הראשונים לפלסטין"[1].

15. **הכרזת בלפור** מתוארת במילה הערבית "משא'ום" (ארור)[2] והתייחסות זו מוכרת ממשפטים דומים שהופיעו בספרי לימוד בשנים שחלפו.

הפרכת הקשר של העם היהודי לארץ ישראל

16. להפרכת עקרון היסוד של התנועה הציונית והעם היהודי בדבר זכות האבות של עם ישראל בארץ ישראל, בונה תכנית הלימודים, **נדבך אחר נדבך, באופן מסודר, עקבי ומתמשך, מבנה מדעי** לכאורה שנועד להוכיח כי **אם יש 'זכות אבות' הרי שהיא של הפלסטינים**. בכך משכתבים למעשה מחברי ספרי הלימוד את ההיסטוריה.

17. ספרי הלימוד שנבחנו **מכנים את העמים הקדומים ששכנו בארץ ישראל 'ערבים' ונמנעים בו בזמן מהזכרת הנוכחות היהודית הקדומה בארץ**

---

[1] עלום אלצחה ואלביא'ה (מדעי הבריאות והסביבה), כתה י, עמ' 124

[2] אלריאצ'יאת (מתמטיקה, חלק ב'), כתה ה, עמ' 114 + לע'תנא אלג'מילה (שפתנו היפה, חלק א'), כתה ה, עמ' 57

ישראל: "בארץ אלשא'ם[1] ...התרכזה... תרבות העמים הכנעני והארמי לאחר שהיגרו לשם מחצי האי ערב[2]; ב- 1500 לפני הספירה הגיעו הארמים מחצי האי ערב[3]; "ציורים של אבותינו הכנעני נמצאו בקברי הקדמונים המצריים...(ו)התלבושות הפלסטיניות החדשות דומות במידה רבה, לתלבושות העתיקות"[4]. צבען של התלבושות הפלסטיניות מצביע על הקשר לכנעני[5], וכמוהו גם ה'עקאל'[6]. האכדים הם שבטים ערבים שהיגרו מחצי האי ערב[7], וכמוהם גם האשורים והאמורים[8]. קביעה גורפת זו כי אותם עמים קדומים הם ערבים, איננה מנומקת[9].

18. מחברי ספרי הלימוד מוסיפים נדבך נוסף לערעור הטענה היהודית ל'זכות אבות' בארץ ישראל, **בהתעלמותם מקיומם של היהודים באזור**: ההקדמה לספר ההיסטוריה של כתה ה' מתארת את התרבויות הקדומות שאודותן ילמד התלמיד ומתייחסת לתרבויות בחצי האי ערב, לתרבות הכנענית והארמית, השומרית והבבלית והמצרית, ולתרבויות זרות שהגיעו ל'מולדת הערבית' כמו היוונית והרומאית שיש ללמוד על קשריהן עם הערבים. **היהדות או העברים אינם נזכרים ולו במלה אחת** בפרק זה[10].

19. אותו ספר סוקר את התקופות ההיסטוריות בעולם ומונה בהן, לאחר תקופת האבן ותקופת השימוש במתכות, את תקופת הביניים שבה הופיע האסלאם כשהכנסייה (כבר) שולטת באירופה והיהדות אינה נזכרת.[11] אף מבנה יהודי לא מצוין ברשימת השרידים הארכיאולוגים המסייעים ללימוד ההיסטוריה, דוגמת העיר פטרה בירדן, בבל בעיראק, כיפת הסלע

---

[1] **אזור 'אלשאם' הינו 'סוריה הגדולה'**.

[2] תא'ריח' אלחצ'אראת אלקדימה (היסטוריה של התרבויות הקדומות), כתה ה, הקדמה.

[3] שם, עמ' 36.

[4] אלאקתצאד אלמנזלי (כלכלת בית), כתה י, עמ' 35.

[5] שם, עמ' 43.

[6] **הטבעת המחזקת את ה'כפייה' הערבית לראש הגבר. שם,** עמ' 50.

[7] שם, עמ' 44.

[8] שם, עמ' 47.

[9] בהקשר זה מרחיב אריה שפיצן, ראש המחלקה לענייני פלסטינים בתיאום הפעולות בשטחים בנייר שכתב **מבט שונה (ואולי משונה) על ספרי הלימוד הפלסטיניים - הערות למסמכו של מר מתי שטינברג**, משרד הביטחון תיאום הפעולות בשטחים, 6 בנובמבר 2002: עיקר ייחודם של הערבים הינו **השפה הערבית**. המחקר המודרני מוכיח במפורש כי **הערבית לא צמחה מהכנענית ואינה ענף מענפי הכנענית**, לעומת זאת הכנענית הקדומה והעברית המקראית דומות ביותר והינן בנות אותו ענף של השפות השמיות (גם מבחינת מספר האותיות: באלף בית הכנעני והעברי).

[10] תא'ריח' אלחצ'אראת אלקדימה (היסטוריה של התרבויות הקדומות), כתה ה, הקדמה.

[11] שם, עמ' 5

או כנסיית המולד[1]. אפילו "האדון המשיח", הלא הוא ישו, נזכר כמי ש"דיבר בשפה הארמית" ולא כבן העם היהודי[2].

20. **העברים נזכרים פעם אחת בספר זה בהקשר שלילי:** "רמין, אחד ממלכיהם המפורסמים של הארמים (שמוצאם ערבי), הצליח לאחד מספר ממלכות ארמיות לעמוד נוכח התפשטות העברים"[3], ואולי פעם שנייה, רק ברמז, בדברם על שבטי ההיקסוס במצרים העתיקה, אשר הגיעו מפלסטין והתעמרו במצרים (הערה: יש המזהים את ההיקסוס עם העברים שהגיעו למצרים אך זה לא נכתב בספר הלימוד)[4].

העם היהודי

21. הדוגמאות החמורות להטמעת השנאה נגד העם היהודי הינן השימוש שעושים המחברים **ב"פרוטוקולים של זקני ציון"**[3], והתעלמותם משואת היהודים באירופה. ניתן למצוא גם סיפורים הפוגעים בדמות היהודים בעיקר על רקע דתי, ולצידם משמשת שוב השתיקה בדבר קיום העם היהודי והתרבות היהודית והקשר שבינם לבין ארץ ישראל, כהכרזה רועמת נגדם.

22. היהודים עצמם נזכרים בהקשרים אסלאמיים היסטוריים המספקים הזדמנות להפגין את עליונות המוסלמים על היהודים, דוגמת הסיפור על יהודי מהעיר אלמדינה שהתאסלם כאשר ראה את עשיית הצדק של המוסלמים[4]; או פרק הקוראן המספר על ניצחון מחמד והמוסלמים על היהודים בני שבט קריט'ה שעזרו לכופרים במלחמתם במאמינים. חלק מהיהודים הוצאו להורג וחלקם נפלו בשבי ואדמותיהם ורכושם חולקו כשלל בין המאמינים המוסלמים[5].

---

[1] תא'ריח' אלחצ'אראת אלקדימה (היסטוריה של התרבויות הקדומות), כתה ה, הקדמה., עמ' 8
[2] שם, עמ' 37-38
[3] תא'ריח' אלחצ'אראת אלקדימה (היסטוריה של התרבויות הקדומות), כתה ה, עמ' 36
[4] שם, עמ' 57
[5] או בשפת ספר הלימוד: 'הפרוטוקולים של חכמי ציון'. זקנים הם לפי המסורת היהודית אנשים חכמים ומכובדים.
[6] אלתרביה אלאסלאמיה (החינוך האסלאמי, חלק ב'), כתה ה, עמ' 46
[5] סורת אלאחזאב (בעלי הברית – מס' 33), פסוק 26: "הוא אשר הוריד ממבצריהם את אלה מאנשי הספר (בתרגום של בן שמש לקוראן נכנסת כאן המלה 'היהודים', בספר הלימוד מוסבר שהכוונה ל'בני קריט'ה' שהם שבט יהודי) אלתלאוה ואלתג'ויד (הדקלום והקריאה הנכונה [בקוראן]), כתה י', עמ' 30

23. בפרק המספר את קורות משה ואהרון בעימותם עם פרעה במצרים, נזכרים היהודים כ'בני ישראל' רק פעם אחת[1] בעוד ההמשך מתעלם לחלוטין משיוכם הדתי והלאומי. משה ואהרון נשלחים על ידי אללה לשכנע את פרעה להאמין באללה; אללה הוא זה שנטע בלב משה את ההחלטה לצאת עם **"מי שעמו"** ממצרים בעת לילה, בהסבר לתמונה שבפרק נכתב: "**עמו** של משה יוצאים ממצרים בלילה" ועל חציית ים סוף נכתב: "משה **ומי שעמו** עברו בחרבה אל הצד השני... אללה הציל את משה ואת **מי שעמו** (בהטביעו את פרעה ואת חילותיו)"[2]. לאורך כל הסיפור לא נזכרת כלל בקשתו של משה מפרעה לשלח את עמו אלא רק ניסיונו לשכנע את פרעה להאמין באללה. ניכר כי **נעשה כאן מאמץ מכוון להזכיר, כמה שפחות, את שמם של בני ישראל.**

24. תופעה דומה ניתן לראות גם ב**התעלמות** ה**מכוונת** מהתרבות היהודית **ומקיומם של היהודים בארץ ישראל העתיקה**, כפי שכבר צוין למעלה. נזכרות תרבויותיהם של בני המקום, שלטענת מחברי הספרים הם ערבים שהגיעו מחצי האי ערב כמו הכנענים והארמים, האכדים והאשורים, אך התרבות היהודית, הקדומה, ההתיישבות היהודית בארץ ישראל, עם ישראל ודת ישראל אינם נזכרים פרט למקרה אחד שכבר צוין לעיל: אזכור שלילי של העברים כמי שהארמים הערבים, לפי הספר, עמדו בפני התפשטותם[3]. אם העברים התפשטו באזור הרי שהיו גורם בעל משמעות ובתור שכאלה צריך היה להרחיב עליהם את ההסבר. ההימנעות מכך מצביעה אף היא, על **התעלמות מכוונת** מקיומם.

25. ההתעלמות מהדת היהודית ומאתריה כבר הוזכרה בסעיף קודם אולם רבת משמעות היא דווקא **התעלמותו של ספר ההיסטוריה הדן במלחמת העולם השנייה משואת יהודי אירופה**. בציינו את תוצאותיה של המלחמה הוא מתייחס למיליוני הפליטים שנשארו אחריה ואינו מזכיר כלל את השואה[4]. **התעלמות זו בפרק מיוחד בתכנית הלימודים העוסק בנושא זה,** בעולם המכיר בחשיבות זיכרון השואה, בספרי הרשות הפלסטינית השכנה

---

[1] אלתרביה אלאסלאמיה (החינוך האסלאמי), חלק ב, כתה ה', עמ' 46
[2] שם, עמ' 52, 54, 55
[3] תא'ריח' אלחצ'אראת אלקדימה (היסטוריה של התרבויות הקדומות), כתה ה, עמ' 36
[4] תא'ריח' אלעאלם אלחדית' ואלמעאצר (היסטוריה של העולם החדש), כתה י, עמ' 83

למדינת היהודים שהוקמה בעקבות השואה - **התעלמות זו כמוה למעשה כהכחשת השואה**.

26. במגוון ההתייחסויות ליבשות ולמדינות השונות לא נזכרת היהדות בשמה כאחת הדתות באסיה, שם נכתב רק "שלוש הדתות המונותיאיסטיות", לא מציינים את המיעוט היהודי הגדול בארצות הברית והיהדות נזכרת רק כמיעוט באירופה לצד דת ההינדו[1].

27. בהתעלמם מקורותיו של העם היהודי בעבר ובזמננו, מוסיפים מחברי הספרים עוד **נדבך לתפיסה לפיה אין מקום ליהדות, לעם ישראל ולמדינת ישראל במזרח התיכון.**

המלחמה והאלימות כערך חיובי

28. אם היעדרה של ישראל 'החיובית' או אף 'חסרת הצבע' מתכנית הלימודים הפלסטינית, מעיד על מטרת המחברים לחנך את הנוער לקראת קיומה של מדינה פלסטינית בלבד באזור, והצגת ישראל באור שלילי מבססת את העוינות כלפיה ואת ההתנגדות לקיומה, הרי שהשלב הבא בו נוקטת מערכת החינוך הפלסטינית, הוא **הצבעה על הדרך לחיסול 'הגורם השלילי' הזה שהיא המלחמה.**

29. אין מדובר בהנחיה ישירה למלחמה בישראל אך לא מעט ספרים מצביעים על **דרך הקרב, המלחמה והאלימות שבאמצעותם יגשימו הפלסטינים את מטרתם**: "הניצחון יהיה, בעזרת האל, לאנשי פלסטין"[2], "לב המוסלמים ברחבי הארץ קשור לפלסטין והם משתוקקים לשחררה"[3]; האם הגיבורה "המגישה קרבן (במקור: פדאא') אחר קרבן ללא הרף"[4]; "(האמהות) נשאו בסבלנות את מות בניהן על קידוש שם אללה (במקור: אסתשהאד)"[5]; הלוחם

---

[1] ג'ע'ראפית קאראת אלעאלם (גיאוגרפיה של יבשות העולם), כתה י, עמ' 56
[2] לע'תנא אלג'מילה (שפתנו היפה, חלק ב'), כתה ה, עמ' 6
[3] אלתרביה אלאסלאמיה (החינוך האסלאמי, חלק א'), כתה ה, עמ' 78
[4] לע'תנא אלג'מילה (שפתנו היפה, חלק ב'), כתה ה, עמ' 31
[5] לע'תנא אלג'מילה (שפתנו היפה, חלק ב'), כתה ה, עמ' 36

יוצא למלחמה כאשר מולו **אחת משתי האפשרויות הטובות: ניצחון או מות קדושים למען אללה בקרב**[1]; החרב כנה יותר מן הספרים...[2] ועוד.

30. **לשירה העממית תפקיד בעידוד הפלסטינים לצאת למלחמה**: "השירים העממיים הפלסטיניים עוסקים... בחגים ובאירועים דתיים... והם מזכירים את המלחמה וההתלהבות וממריצים ליציאה לקרב..."[3]; "לשירה היה, לפני הנכבה[4] בשנת 1948, תפקיד חשוב ביצירת תודעת ההמונים, בהצתת התלהבותם (במקור: חמאס) ובעידודם למרד בכובשים"[5].

31. להדגמת המושג 'תאריך' משמשים שני **תאריכים הקשורים במאבק** האלים שמנהלים הפלסטינים נגד ישראל, התאריכים בהם פרצו שתי 'האנתפאצ'ות': 9.12.1987 ו- 28.9.2000[6]. כן קשורים במלחמה גם האירועים החשובים שעברו על החברה הפלסטינית, על פי הגרסא הפלסטינית, בעת החדשה: הכיבוש הבריטי, ה'נכבה', כיבוש שארית פלסטין, האנתפאצ'ה הראשונה והאנתפאצ'ה השנייה. התאריך היחיד יוצא הדופן הוא כינון הרשות [הפלסטינית] הלאומית ב-1994, כאשר גם בעניין זה לא נזכר ההסכם שנחתם עם ישראל והביא להקמת הרשות הפלסטינית[7].

32. **מלחמתם של אנשי פלסטין היא משימה דתית:** המסורת המוסלמית מספרת כי "אנשי אלשא'ם הם השוט של אללה בארץ, הוא מתנקם באמצעותם במי שהוא רוצה ואיך שהוא רוצה... אללה הועיד לאנשיה של ארץ זו (אלשא'ם ופלסטין) משימה חשובה, עליהם לעמוד בשורה הראשונה המתקדמת במערכת המוסלמים נגד אויביהם, ורק אם יבצעו את חובתם כלפי דתם, אומתם ואדמתם אזי יזכו בגמול שנזכר במסורת"[8].

33. הדוגמאות לחשיבותן של האלימות והמלחמה ושל ההשתתפות בהן עבור הפלסטינים הן רבות ומפוזרות בספרי הלימוד במגוון נושאים; אפילו שמות

---

[1] לע'תנא אלג'מילה (שפתנו היפה), חלק א', כתה ה', עמ' 70. הערת "מרכז המידע למודיעין ולטרור": תיאור ה"ניצחון או מות קדושים למען אללה" כאחת משתי האפשרויות הטובות ביותר של הלוחם, **הינה אמרה המופיעה רבות בפוסטרים לזכר "שהידים" שנפלו במהלך העימות נגד ישראל**. היא משמשת עבור האסלאמיסטיים כבסיס הלכתי למוטיבציה להצטרפות לג'האד (מלחמת קודש).

[2] אלעלום אללע'ויה (מדעי הלשון), כתה י, עמ' 30

[3] אלמטאלעה ואלנצוצ (עיונים וטקסטים), כתה י, חלק א', עמ' 45

[4] אסון המלחמה ב- 1948 שהביאה לפיזורם של הפלסטינים ויצירת בעיית הפליטים.

[5] אלמטאלעה ואלנצוצ (עיונים וטקסטים), כתה י, חלק ב', עמ' 49

[6] תא'ריח' אלחצ'אראת אלקדימה (היסטוריה של התרבויות הקדומות), כיתה ה', עמ' 6.

7 אלתרביה אלוטניה (החינוך הלאומי), כתה ה, עמ' 29

8 אלתרביה אלאסלאמיה (חינוך אסלאמי), חלק ב', כתה י, עמ' 50

ילדים קשורים לכך כמו **נצ'אל** (מאבק) או **ג'האד** (מלחמת קודש). אמנם אין בכך משום קריאה **ישירה** למלחמה בישראל, אולם די בקריאה להשתתפות בקרב השחרור הפלסטיני. זאת ועוד, ספרי הלימוד מציגים את הלחימה באויב לא סתם כחיובית, אלא אף כרבת הוד המפארת את מבצעיה.

השהיד ו"מות הקדושים"

34. **לקרבות, במיוחד בפלסטין, נודעת חשיבות והמוסלמי אשר מת מות קדושים למען אללה (ה"שהיד") משמש מודל לחיקוי.** על פי הכתוב בספרי הלימוד מוות מסוג זה הוא מכובד והאומה הפלסטינית זוכרת לטובה את אלה שהקריבו את חייהם למען אללה. דוגמאות רבות מחזקות את היחס החיובי ל"שהיד": מעמד ה"שהיד" הוא הגבוה ביותר[1], דם ה"שהידים" הטהורים תרם לחשיבות פלסטין באסלאם[2], ברכה לדגל של ארצי: "...מנשקים אותו ה"שהידים" בדמם... ארגו אותו ידי הלוחמים בדרכי האושר הנצחי"[3].

35. **ספר החינוך האסלאמי מקדיש פרק שלם ל"שהידים" ולחשיבותם לאומה המוסלמית**. הוא מספר על סמיה בנת ח'יאט, ה'שהידה' הראשונה באסלאם, ועל **אלח'נסאא'**, אם "השהידים", שארבעת בניה נהרגו בקרב לאחר שעודדה אותם להילחם ולהפגין אומץ, כדי שיזכו בכבוד גן העדן. כאשר נודע לה דבר מותם הודתה לאל שכיבד אותה במותם למענו[4]. על הקשר בין אלח'נסאא' לפלסטין מרמזת כותרת השיר בו היא נזכרת: "פלסטין"[5].

36. **הטיפול במשפחות ה"שהידים" הוא ערך מוסרי,** לצד הטיפול באסירים ובפצועים בחברה[6], ואף מסופר על משפחות שהקימו אגודה לטיפול בילדי ה"שהידים" שבכפרן[7].

37. הנחלת הערך "שהיד" נעשית גם **על ידי אזכור חוזר ונשנה של המונח 'שהיד' בכל נושא שבחומר הלימודים** גם ללא הקשר תוכני: המלה 'אלשהדאא' (ה"שהידים") משמשת גם כדוגמה במסגרת לימוד כללי השפה

---

[1] אלעלום אללע'ויה (מדעי הלשון), כתה י, עמ' 146
[2] אלתרביה אלאסלאמיה (חינוך אסלאמי), חלק ב', כתה י, עמ' 48
[3] לע'תנא אלג'מילה (שפתנו היפה), חלק ב', כתה ה, עמ' 32
[4] אלתרביה אלאסלאמיה (החינוך האסלאמי), חלק ב', כתה ה, עמ' 42-44
[5] אלעלום אללע'ויה (מדעי הלשון), כתה י, עמ' 5
[6] אלתרביה אלוטניה (החינוך הלאומי), כתה ה, עמ' 16
[7] עלום אלצחה ואלביא'ה (מדעי הבריאות והסביבה), כתה י, עמ' 54

הערבית[1], וכמוה גם המשפט "**השהידים חיים במחיצת ריבונם**"[2], ו"הלוחם יוצא למלחמה כאשר מולו אחת משתי אפשרויות טובות: **ניצחון או שהאדה** [מות קדושים למען אללה]"[3].

38. המלים הנגזרות מהשורש "**פדא**" (פדיון הנפש) המקביל במשמעותו לשורש המלה "שהיד", מופיעות, אף הן, בספרי הלימוד בהקשר חיובי: "פדיון למולדת הקרבתי בדמי"[4], "נשאתי עמי את פצעי הפדאא'ין"[5].

המוות כ"שהיד" מונחל איפא לתלמיד הפלסטיני כערך חשוב ביותר והסכנה שבדרך טמונה בתרגום המעשי שיעשה התלמיד ביחס למאבק בישראל.

"זכות השיבה"

39. שיבת הפליטים הפלסטינים לארצם ולבתיהם **נתפסת על ידי מערכת החינוך הפלסטינית כ"זכות" שיש לממשה.** הכוונה לחזרתם של הפליטים לתוך שטח ישראל מובלעת במלה "שיבה" ובקריאה לחזרה לארץ שנכבשה על ידי ישראל (קרי, ב- 1948). מחברי ספרי הלימוד מתייחסים השנה, כבשנים קודמות, הן ל'אסון הגרוש' והן לחשיבות ה"שיבה", ותלמידי כתה ה' לומדים בהרחבה על הפליטים באמצעות פרק מיוחד המוקדש ל"סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"מ" (אונר"א)[6].

40. המלחמה ב- 1948 שבעקבותיה נוצרה "בעיית הפליטים", נזכרת בהקשרים שונים לכל אורכה של תכנית הלימודים, ולהלן רק מספר דוגמאות: הפלסטינים הפגינו דוגמה יפה של אחווה וערבות הדדית כאשר אולצו הפליטים להגר מארצם ומבתיהם בשנת 1948, ואחיהם... סייעו להם וחלקו עמם את בתיהם ומזונם[7]; מאות אלפי הפלסטינים אשר נעקרו ממולדתם ונגזלה אדמתם[8]; גירוש וסילוק הפלסטינים והקמת (מדינת ישראל)[9]; האדמה

---

1 לע'תנא אלג'מילה (שפתנו היפה), חלק א', כתה ה, עמ' 10
2 שם, עמ' 26
3 שם, עמ' 70
4 אלמטאלעה ואלנצוצ (עיונים וטקסטים), כתה י, חלק א', עמ' 56
5 אלעלום אללע'ויה (מדעי הלשון), כתה י, עמ' 154, פדא'אין הם אלה הפודים את נפשם למען אללה, קרי – המוכנים להקריב את חייהם בעת מלחמה.
6 לע'תנא אלג'מילה (שפתנו היפה), חלק א', כתה ה, עמ' 78-87. .
7 אלתרביה אלאסלאמיה (החינוך האסלאמי, חלק א'), כתה ה, עמ' 81
8 לע'תנא אלג'מילה (שפתנו היפה), חלק א', כתה ה, עמ' 78
9 עלום אלצחה ואלביא'ה (מדעי הבריאות והסביבה), כתה י, עמ' 124

הפלסטינית אשר נכבשה בשנת 1948...ההרחקה שסבלו ממנה התושבים לאחר ש(רק) מיעוט מתוכם נשאר באדמתו[1] ועוד.

41. בעקבות ה"אסון" שפקד את הפליטים, מסבירים מחברי הספרים כי את העוול יש לתקן בחזרתם לבתיהם: שבנו אל אדמת המולדת לאחר היעדרות ארוכה[2]; עפר המולדת יקר מכל יקר; היעדרותנו ממנה לא תארך[3]; "פלסטין האהובה, כיצד אחיה הרחק ממישורייך?"[4]; תנאי חייהם הקשים שגרמם הכיבוש הישראלי של ארצם, עד שיגיעו לחוף מבטחים עם שובם[5]; ילד פליט כותב מכתב לאו"מ בו הוא מספר על מצוקות המחנה ועל זכותו לשוב לארצו המקורית[6]; הסיפור 'בחוזרי **לחיפה'**[7], מאת ע'סאן כנפאני..."[8].

42. השיר "אנו השבים" מתייחס גם לאופן בו תמומש השיבה: "**שבים לבתים, לשפלה ולהר, תחת דגלי התהילה, הג'האד (מלחמת הקודש) והמאבק"**[9] ומרמז על כך גם הסיפור על **הילד ג'האד** המבטיח לשמור על מסמכי הרישום של קרקעות משפחתו בשפלת החוף ועל מפתחות הבית ממנו הוציא "הכיבוש" את סבו[10].

היבטים חיוביים (מזעריים) בתכנית הלימודים

43. מבדיקת תכני הספרים עולה כי ספרי הלימוד לכתות ה' ו- י' "מספחים" פחות ישובים ישראלים לפלסטין מכפי שהיה נהוג בשנים הראשונות. להלן מספר דוגמאות: "'קפלים גיאולוגיים' מפוזרים באזורי ארצנו, דוגמת: עין קיניא, אלפארעה, ענאתא ובית קאד"[11]; חקלאות ההדרים בארצנו... מתרכזת בשפלת החוף של המולדת, במיוחד ברצועת עזה, וכמו כן ביריחו ובבקעה[12] (בעבר נהגו להביא את העיר **יפו** כדוגמה לעיר פלסטינית שנודעה בגידול ההדרים). בפרק העוסק בחקלאות בפלסטין מונה מוכר הירקות את מקומות

---

[1] אלמטאלעה ואלנצוצ (עיונים וטקסטים), כתה י, חלק ב', עמ' 42
2 לע'תנא אלג'מילה (שפתנו היפה), חלק ב', ה', עמ' 43
3 כראסת אלח'ט אלערבי, כתה ה', עמ' 20
4 אלמטאלעה ואלנצוצ (עיונים וטקסטים), כתה י, חלק א', עמ' 55
5 לע'תנא אלג'מילה (שפתנו היפה), חלק א', כתה ה, עמ' 79
6 שם, עמ' 86
7 תרגום הספר לעברית זכה לכינוי 'שב לחיפה'.
8 אלעלום אללע'ויה (מדעי הלשון), כתה י, עמ' 16
9 לע'תנא אלג'מילה (שפתנו היפה), חלק א', כתה ה, עמ' 88
10 תא'ריח' אלחצ'אראת אלקדימה (היסטוריה של התרבויות הקדומות), כתה ה, עמ' 6 .
11 אלעלום אלעאמה (מדעים כלליים) חלק ב', כתה ה, עמ' 95
12 לע'תנו אלג'מילה (שפתנו היפה), חלק ב', כתה ה, עמ' 101

הגידול של מרכולתו: "הבטטה מטובאס, העגבנייה מטול-כרם, המלפפון מיריחו, הלימון מקלקיליה, הענבים מחברון..."[1], דוגמאות לגיאיות בהם יש רק זרימה עונתית הן ואדי עזה וואדי אלפארעה בפלסטין[2].

44. בנושאים אחרים הדוגמאות הן ספורות ולעתים הן בטלות בששים לעומת התכנים השלילים של ספרי הלימוד, למשל: המשפט המציין את אי ההשתתפות במלחמה כאחת מזכויות הילד[3] וסיפור מהמסורת האסלאמית המצביע על האיסור שהטיל האסלאם על הרג נשים וילדים במלחמות[4]. לקביעות אלו אין ערך רב נוכח החשיבות הרבה שמעניקים ספרי הלימוד למלחמה; כך גם הזכרת ה"תורה" פעמיים[5] - בשל ההתעלמות מהיותה דת היהודים ומהקיום היהודי הקדום בארץ ישראל בכלל, אין לעצם אזכורה ערך לימודי של ממש.

45. על יחסו החיובי של האסלאם ליהודים לומדים מעט בכתה י' אך גם זאת בדרך דו משמעית המבהירה את עליונות האסלאם על היהדות: "כאשר היגר הנביא לאלמדינה, שבה היו יהודים רבים, היה מעשהו הראשון בענייני מדינה לכרות עמם אמנה בה ניתן כבוד לאמונותיהם, והמדינה התחייבה להגן עליהם... בכך נטע הנביא את עקרונות הסובלנות הדתית בזרעי התרבות האסלאמית."[6]. סיפור נוסף עוסק בעמר בן אלח'טאב שראה יהודי בא בימים פושט יד בשל עניו, ואמר לו: לא נהגנו עמך בצדק, לקחנו ממך את מס הגולגולת בעודך צעיר ואחר כך הפקרנוך בזקנתך. אז ציווה (עמר) להעביר לו ולשכמותו כספים מאוצר (בית אלמאל) המוסלמים[7].

46. באופן אובייקטיבי הוזכרו פעם אחת הצהרת בלפור (לצד כינויה בתארים שליליים) [8] והמיעוט היהודי באירופה.[9]

---

[1] אלת'קאפה אלתקניה (לימודים טכניים), כתה י, עמ' 34
2 אלג'ע'ראפיא אלטביעיה (גיאוגרפיה טבעית), כתה ה', עמ' 21
3 אלתרביה אלמדניה (החינוך האזרחי), כתה ה, עמ' 5
4 אלתרביה אלאסלאמיה (חינוך אסלאמי), חלק א', כתה י, עמ' 52
5 תא'ריח' אלחצ'אראת אלקדימה (היסטוריה של התרבויות הקדומות), כתה ה, עמ' 8 + תא'ריח' אלעאלם אלחדית' ואלמעאצר
(היסטוריה של העולם החדש), כתה י, עמ' 63
6 אלמטאלעה ואלנצוצ, עיונים וטקסטים, כתה י, חלק ב', עמ' 9
7 אלתרביה אלאסלאמיה, חינוך אסלאמי, חלק ב', כתה י, עמ' 68
8 תא'ריח' אלעאלם אלחדית' ואלמעאצר, היסטוריה של העולם החדש, כתה י, עמ' 93
9 ג'ע'ראפית קאראת אלעאלם (גיאוגרפיה של יבשות העולם), כתה י', עמ' 56

סיכום

47. ספרי הלימוד הפלסטיניים לשנת הלימודים 2004 – 2005, שנכתבו ויצאו לאור לפני מות ערפאת, **אינם מבשרים על שינוי מגמה במדיניותו העוינת של משרד החינוך הפלסטיני כלפי ישראל,** ואף לא נמצא ניסיון לתיקונים מוגבלים. הנושאים הבעייתיים במחזורי הספרים הקודמים נמצאו גם בספרי הלימוד לכתות ה' ו-י' כאשר העיקרי בהם הוא **אי ההכרה בישראל כמדינה ריבונית בעלת זכות קיום**.

48. מספר נושאים הופיעו השנה לראשונה בתכנית הלימודים, שונים זה מזה ברמת חריפותם, אך הם מבטאים יחס שלילי לישראל ולכל הקשור בה. **הכללת "הפרוטוקולים של זקני ציון" באחד מספרי הלימוד והכחשת השואה עומדים בסתירה מוחלטת למערכת היחסים האמורה להתקיים בין ישראל לבין "הרשות הפלסטינית" ולנורמות הבינלאומיות בכלל.** הרחבה משמעותית נעשתה השנה בנושאים שליליים בראיית הפלסטינים כגון ההתנחלויות הישראליות, גזילת המים הפלסטיניים על ידי ישראל וגדר הביטחון שבנתה ישראל. ה**שיפורים** והאזכורים החיוביים כלפי ישראל וכל הקשור בה הם **עדיין מעטים בהשוואה לתכנים השליליים המתמשכים (והחדשים) של תוכנית הלימודים.**

49. **תוכן ספרי הלימוד שנבדקו מאמת את תקפותם של ממצאי בדיקת הספרים מהשנים הקודמות. מתוכן הספרים מסתבר כי משרד החינוך הפלסטיני מחנך את תלמידיו לשנאת ישראל, לשאיפה ל"אי קיומה" באזור, ולבחירת המאבק האלים ושיבת הפליטים למקומות שעזבו כדרכים לגיטימיות למימוש שאיפה זו.**

נספח

דוגמאות מספרי הלימוד

דוגמא מס' 1

٥- مناطق النفوذ : وهي البلاد التي تتغلغل فيها المصالح الاقتصادية والمالية، بحيث يصبح من الصعب مقاومة نفوذ الدول الكبرى، ومثال على ذلك إيران عام ١٩٠٧م، حيث أصبح شمالها منطقة نفوذ روسية، وجنوبها منطقة نفوذ بريطانية . وأصبحت المصارف والشركات التجارية رأس حربة للاستعمار، مثل: شركة قناة السويس وشركة إفريقيا الألمانية في نيجيريا وغيرها .

٦- استخدام الأساليب الإنسانية لتحقيق أهداف وتوسعات استعمارية، مثل التطبيب، فهو حيلة للتبشير، ومقدمة للاستعمار، والتعليم الذي هو ميدان فسيح للتبشير .

٧- الانتداب : هو بمفهومه الصحيح قيام دولة كبيرة بمساعدة دوله ضعيفة حسب ما جاء في ميثاق عصبة الأمم؛ حتى تتمكن الدولة الضعيفة من إدارة شؤونها بنفسها، ولكن الدول الاستعمارية أساءت استخدام هذا المفهوم، واستغلته لتحقيق مصالحها الخاصة، كما حدث في فلسطين وسورية ولبنان وغيرها .

٨- الوصاية : ظهر هذا لمفهوم بديلاً لنظام الانتداب، ويتم بموجبه وضع الدولة الضعيفة تحت وصاية هيئة الامم المتحدة .

٩- الاستيطان : يتم بموجبه السيطره على الأرض وطرد أصحابها منها، وإحلال عناصر سكانية بدلاً من السكان الأصليين بالقوة، مثل الاستيطان الفرنجي والصهيوني في فلسطين .

مناطق التوسع الاستعماري :

◆ **التوسع الاستعماري في آسيا :**

ההתנחלות :...שליטה בארץ וגרוש בעליה ממנה והכנסה בכוח של גורמים מתיישבים במקום התושבים המקוריים, דוגמת ההתנחלות האירופאית והציונית בפלסטין.
שפתנו היפה, חלק א', כתה ה', עמ' 70

سعت [redacted] الأوروبية للتوسع الاستعماري [redacted]رة اسيا، وكان كالآتي :

مناطق الاستعمار البريطاني : فلسطين، والأردن، والعراق (١٩١٨م)، ومناطق أطراف الجزيرة العربية، مثل: عدن ١٨٣٩م، والكويت ١٨٩٩م، وعمان ١٨٢٠م، وقطر والبحرين ١٨٩٢م ، وبورما، وهونغ كونغ .

مناطق الاستعمار الفرنسي : سوريا، ولبنان (والموصل لمدة ٤ سنوات ١٩١٦-١٩٢٠م)

مناطق الاستعمار الألماني : نفوذ الماني في آسيا الصغرى .

مناطق الاستعمار الروسي : سيبيريا، وتركستان .

مناطق الاستعمار الأمريكي : الفلبين وجزرها في المحيط الهادي .

اما الصين فقد تم تقسيمها بين الدول الاستعمارية (بريطانيا واليابان والمانيا وروسيا) .

הצבעה על אזורי האימפריאליזם הבריטי, הצרפתי, הגרמני, הרוסי והאמריקאי ברחבי העולם. פלסטין, ירדן ועראק נכללות באזור האימפריאליזם הבריטי.

דוגמא מס' 2
עמוד השער של הספר "היסטוריה של העולם החדש", כיתה י'

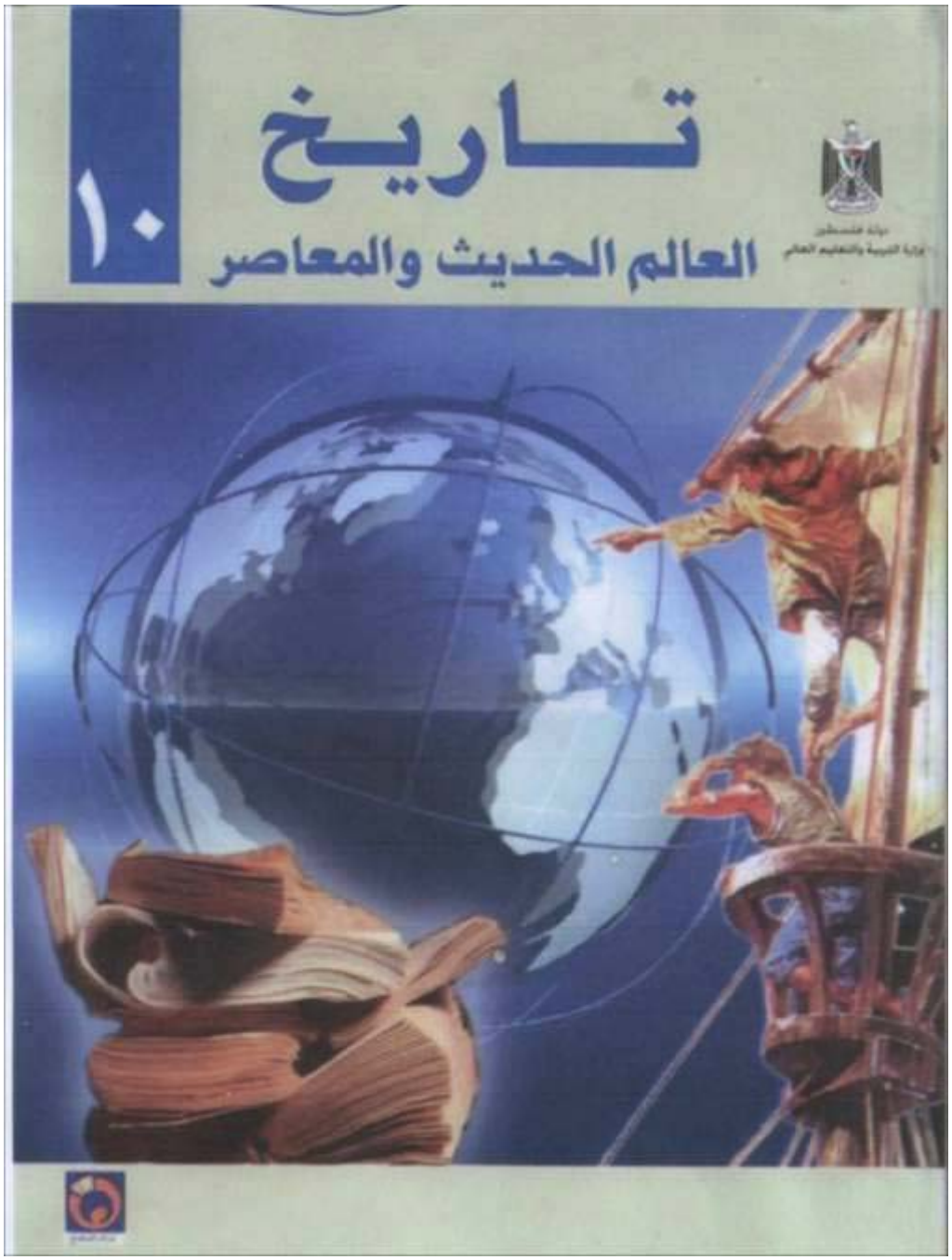

עמוד השער הפנימי של הספר "היסטוריה של העולם החדש" ובו פירוט האחראים על חיבור הספר והפיקוח על תוכנו

قررت وزارة التربية والتعليم العالي في دولة فلسطين
تدريس هذا الكتاب في مدارسها للعام الدراسي ٢٠٠٤ / ٢٠٠٥م

الإشراف العام

د. نعيم أبو الحمص – رئيس لجنة المناهج
د. صلاح ياسين – مدير عام مركز المناهج

مركز المناهج

إشراف تربوي : د. عمر أبو الحمص

الدائرة الفنية

- إشراف إداري : رائد بركات
- تصميم : عاصم ناصر
- اعداد محوسب للطباعة : حمدان يحيوح
- تحرير لغوي : عمر مسلّم
- التنضيد : أمينة سالم

الفريق الوطني لمنهاج العلوم الاجتماعية والوطنية

د. غسان الحلو «منسقاً»
خليل دوفش «مقرراً»
أحمد عاشور صقر
د. يسرى زيدان
د. حمّاد حسين «نائباً للمنسق»
إحسان مصطفى
عبد الله أبو سمره
د. يوسف النتشة

الطبعة الاولى التجريبية
٢٠٠٤م / ١٤٢٥هـ
© جميع حقوق الطبع محفوظة لوزارة التربية والتعليم العالي / مركز المناهج
مركز المناهج – شارع مكة – ص.ب ٧١٩ – البيرة رام الله – فلسطين
تلفون ٦١٧٤-٢٢٤(٩٧٠) فاكس -١٥٥-٢٢٤(٩٧٠)
e-mail:pcdc@palnet.com

ההקדמה לספרי כיתה י'

تمهيد

رأت وزارة التربية والتعليم العالي ضرورة وضع منهاج يراعي الخصوصية الفلسطينية؛ لتحقيق طموحات الشعب الفلسطيني حتى يأخذ مكانه بين الشعوب. إن بناء منهاج فلسطيني يعد أساساً مهمّاً لبناء السيادة الوطنية للشعب الفلسطيني وأساساً لترسيخ القيم والديموقراطية، وهو حق إنساني، وأداة تنمية الموارد البشرية المستدامة التي رسختها مبادئ الخطة الخمسية للوزارة.

وتكمن أهمية المنهاج في أنه الوسيلة الرئيسة للتعليم التي من خلالها تتحقق أهداف المجتمع؛ لذا تولي الوزارة عناية خاصة بالكتاب المدرسي، أحد عناصر المنهاج؛ لأنه المصدر الوسيط للتعلم، والأداة الأولى بيد المعلم والطالب، إضافة إلى غيره من وسائل التعلم: الإنترنت والحاسوب والثقافة المحلية والتعلم الأسري وغيرها من الوسائط المساعدة.

أقرت الوزارة هذا العام (٢٠٠٤/ ٢٠٠٥) تطبيق المرحلة الخامسة من خطتها للمنهاج الفلسطيني لكتب الصفين الخامس والعاشر الأساسيين، بالإضافة إلى تطوير كتب المراحل السابقة، وهي للصفوف الأساسية من الأول إلى الرابع، ومن السادس إلى التاسع، وستتبعها كتب المرحلة الثانوية.

وتعد الكتب المدرسية وأدلة المعلم التي أنجزت للصفوف العشرة حتى الآن، وعددها يقارب ٢٣٠ كتاباً، ركيزة أساسية في عملية التعليم والتعلم، بما تشتمل عليه من بيانات ومعلومات عُرضت بأسلوب سهل ومنطقي؛ لتوفير خبرات متنوعة، تتضمن مؤشرات واضحة، تتصل بطرائق التدريس، والوسائل والأنشطة وأساليب التقويم، وتتلاءم مع مبادئ الخطة الخمسية المذكورة أعلاه.

وتتم مراجعة الكتب وتنقيحها وإثراؤها سنويّاً بمشاركة التربويين والمعلمين الذين يقومون بتدريسها، وترى الوزارة الطبعات من الأولى إلى الرابعة طبعات تجريبية قابلة للتعديل والتطوير؛ كي تتلاءم مع التغيرات في التقدم العلمي والتكنولوجي ومهارات الحياة. إن قيمة الكتاب المدرسي الفلسطيني تزداد بمقدار ما تبذل فيه من جهود ومن مشاركة أكبر عدد ممكن من المتخصصين في مجال إعداد الكتب المدرسية، الذين يحدثون تغييراً جوهريّاً في التعليم، من خلال العمليات الواسعة من المراجعة، بمنهجية رسخها مركز المناهج في مجالي التأليف والإخراج في طرفي الوطن الذي يعمل على توحيده.

إن وزارة التربية والتعليم العالي لايسعها إلا أن تتقدم بجزيل الشكر والتقدير إلى المؤسسات والمنظمات الدولية، والدول العربية والصديقة وبخاصة حكومة بلجيكا؛ لدعمها المالي لمشروع المناهج.

كما أن الوزارة لتفخر بالكفاءات التربوية الوطنية، التي شاركت في إنجاز هذا العمل الوطني التاريخي من خلال اللجان التربوية، التي تقوم بإعداد الكتب المدرسية، وتشكرهم على مشاركتهم بجهودهم المميزة، كلاً حسب موقعه، وتشمل لجان المناهج الوزارية، ومركز المناهج، والإقرار، والمؤلفين، والمحررين، والمشاركين بورشات العمل، والمصممين، والرسامين، والمراجعين، والطابعين، والمشاركين في إثراء الكتب المدرسية من الميدان أثناء التطبيق.

وزارة التربية والتعليم العالي
مركز المناهج
أيلول ٢٠٠٤ م

פיסקה מתוך ההקדמה עוסקת בהבעת תודה למוסדות וארגונים בינלאומיים, למדינות ערב [ולמדינות] הידידותיות, אשר נטלו חלק במימון פרויקט תוכניות הלימודים. תודה מיוחדת בהקשר זה מובעת לממשלת בלגיה (המדינה היחידה הנזכרת בשמה).

הסתמכות על "הפרוטוקולים של זקני ציון"

٤ منح حق العضوية لكل يهودي في العالم يلتزم ببرنامج بازل، ويدفع اشتراكاً سنوياً يسمى (شاقل).

وهناك مجموعة من القرارات السرية التي صدرت عن المؤتمر، وعرفت باسم (بروتوكولات حكماء صهيون) التي كان هدفها السيطرة على العالم. وقد كشفها سيرجي نيلوس، وترجمها إلى العربية محمد خليفة التونسي.

وتم اختيار فلسطين لإقامة الوطن القومي للأسباب الآتية:

أ- تقاربُ المصالح البريطانية الاستعمارية مع أهداف الحركة الصهيونية.

ب- كونُ فلسطين أسهلَ من غيرها في تجميع يهود العالم لبناء الوطن القومي فيها واستثمارهم، بسبب اقترانها بالدين اليهودي والذكريات التاريخية القديمة.

الشاقل:

وحدة نقدية عربية كنعانية

"מספר החלטות סודיות התקבלו בקונגרס [הציוני] ונודעו בשם **'הפרוטוקולים של חכמי ציון', שמטרתן היתה להשתלט על העולם**. מי שחשף אותם [את הפרוטוקולים] הינו סרגי נילוס **ותרגם אותם לערבית מחמד ח'ליפה אל תוניסי".***
"היסטוריה של העולם החדש", כתה י', עמ' 63

◆ الحركة الصهيونية بعد مؤتمر بازل:

واصل هرتسل جهوده من أجل الحصول على موافقة دولية تضمن تحقيق المشروع الصهيوني توجه إليها هرتسل لسببين:

أ - وجود أعداد كبيرة من اليهود في ألمانيا.

ب- أواصر الصداقة التي تربط ألمانيا بالدولة العثمانية التي كانت فلسطين جزءاً من ممتلكاتها.

اتجه هرتسل أيضاً إلى الدولة العثمانية مباشرة للحصول على موافقة السلطان عبد الحميد الثاني مقابل تقديم مساعدات مالية صهيونية، وشراء ديون الدولة، ولكنه فشل بسبب رفض السلطان العثماني، ومات هرتسل قبل أن يحقق هدفه. وقد واصلت الحركة الصهيونية مساعيها مع بريطانيا التي أصدرت في ٢ تشرين الثاني ١٩١٧م وعد بلفور، الذي يضمن تحقيق المشروع الاستيطاني الصهيوني في فلسطين.

أهدافُ الحركة الصهيونية:

١ إنشاء دولة إسرائيل التي هي الحل للمسألة اليهودية في العالم.

٢ الدولة اليهودية تعبير حقيقي وتجسيد لما يعرف بالقومية اليهودية التي يجب أن تشمل جميع يهود العالم.

٣ إنشاء هذه الدولة على أرض فلسطين، باعتبارها دولة إسرائيل التاريخية والدينية، ولذلك فهي ملك لليهود.

٤ امتلاك هذه الدولة كل مقومات القوة الاقتصادية والعسكرية التي تمكنها من الدفاع والهجوم في وقت واحد، وتقدم خدمات للدول الاستعمارية.

٦٣

*הערת "מרכז המידע למודיעין ולטרור": מדובר במתרגם של המהדורה הפופולארית של ה"פרוטוקולים", אשר יצאה לאור במצרים ב- 1976. מהדורה זאת הופצה לרחבי העולם הערבי, כולל ל"שטחים", ונעשה בה בעבר שימוש על ידי גורמים הקשורים ל"רשות הפלסטינית". כך למשל פרקים ממהדורה זאת של ה"פרוטוקולים" התפרסמו בעבר בכתב עת בשם "אלשהדאא", שיצא לאור מטעם "מנגנון ההכוונה המדינית" (שהיה כפוף לערפאת) של כוחות משמר הגבול הפלסטינים שפעלו ברצועת עזה (גיליון 44 מנובמבר – דצמבר 2001).

מהדורה אחרת של הספר ממנה הוצאה הפיסקה העוסקת ב"פרוטוקולים של זקני ציון"

٤ منح حق العضوية لكل يهودي في العالم يلتزم ببرنامج بازل، ويدفع اشتراكاً سنوياً يسمى (شاقل).

الشاقل:
وحدة نقدية عربية كنعانية استخدمها سكان فلسطين قديما، وقد أشارت التوراة إلى ان سيدنا إبراهيم اشترى الغار الذي دفن فيه زوجته بمبلغ أربعمائة شاقل من الفضة من عفرون الحثي الكنعاني.

وتم اختيار فلسطين لإقامة الوطن القومي للأسباب الآتية:

أ- تقاربُ المصالح البريطانية الاستعمارية مع أهداف الحركة الصهيونية.

ب- كونُ فلسطين أسهلَ من غيرها في تجميع يهود العالم واستثمارهم لبناء الوطن القومي فيها، بسبب اقترانها بالدين اليهودي والذكريات التاريخية القديمة.

◆ الحركة الصهيونية بعد مؤتمر بازل:

واصل هرتسل جهوده من أجل الحصول على موافقة دولية تضمن تحقيق المشروع الصهيوني، فكانت ألمانيا أول دولة توجه إليها هرتسل لسببين:

أ - وجود أعداد كبيرة من اليهود في ألمانيا.

ب- أواصر الصداقة التي تربط ألمانيا بالدولة العثمانية التي كانت فلسطين جزءاً من ممتلكاتها.

اتجه هرتسل أيضاً إلى الدولة العثمانية مباشرة للحصول على موافقة السلطان عبد الحميد الثاني مقابل تقديم مساعدات مالية صهيونية، وشراء ديون الدولة، ولكنه فشل بسبب رفض السلطان العثماني، ومات هرتسل قبل أن يحقق هدفه. وقد واصلت الحركة الصهيونية مساعيها مع بريطانيا التي أصدرت في ٢ تشرين الثاني ١٩١٧م وعد بلفور، الذي يضمن تحقيق المشروع الاستيطاني الصهيوني في فلسطين.

أهدافُ الحركة الصهيونية:

١ إنشاء دولة إسرائيل التي هي الحل للمسألة اليهودية في العالم.

٢ الدولة اليهودية تعبير حقيقي وتجسيد لما يعرف بالقومية اليهودية التي يجب أن تشمل جميع يهود العالم.

٣ إنشاء هذه الدولة على أرض فلسطين، باعتبارها دولة إسرائيل التاريخية والدينية، ولذلك فهي ملك لليهود.

٤ امتلاك هذه الدولة كل مقومات القوة الاقتصادية والعسكرية التي تمكنها من الدفاع والهجوم في وقت واحد، وتقدم خدمات للدول الاستعمارية.

דוגמא מס' 3

المياه والفكر الصهيوني

نظراً لتوافر مصادر المياه والأرض الزراعية والجو المعتدل ووقوع فلسطين بين مصر و الهلال الخصيب وقربها النسبي من اوروبا كانت على مر العصور محط أنظار الطامعين ومكانا مرغوبا للاقامة فيه من قبل الغرباء ، الذين إذا مكثوا فيها فترة من الزمن فهم إما أن ينصهر و يصبحوا جزءا من المنطقة أو ان يغادروها ولو بعد حين .

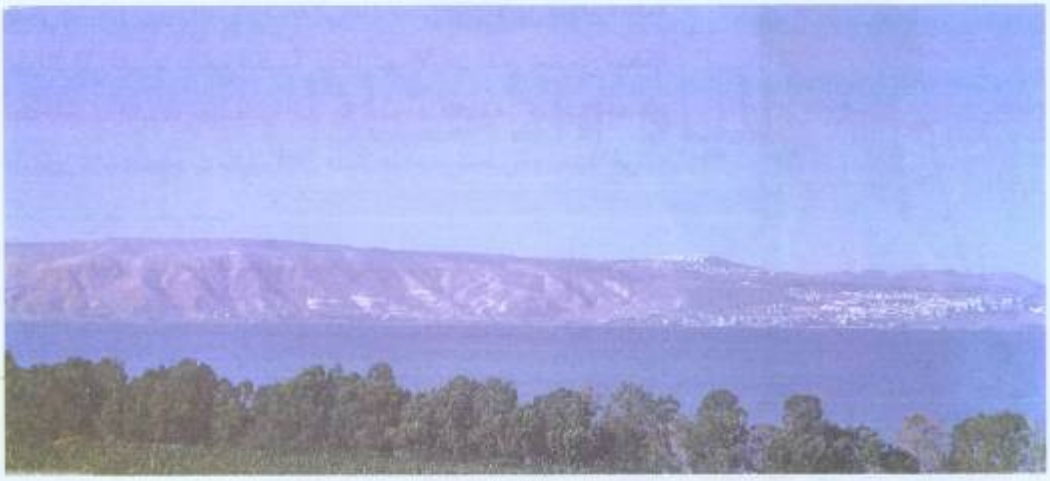

بحيرة طبريا

ولقد كان لموضوع المياه أهمية خاصة في الفكر الصهيوني ، حيث بدأ العمل عليه بصورة موازية مع جلب المستوطنين اليهود الأوائل إلى فلسطين و محاولة استيطانهم في المناطق الغنية بمصادر المياه مثل منطقة السهل الساحلي والجليل بالاضافة إلى منطقة طبريا .

وبالرغم من جميع الجهود التي بذلتها الحركة الصهيونية في محاولة الاستيلاء على الأراضي لم يملك اليهود سوى ٧٪ فقط من مساحة فلسطين التاريخية قبل نكبة عام ١٩٤٨ إلا أن هذه النسبة ارتفعت إلى ٧٨٪ بعد طرد وتهجير الفلسطينيين وإنشاء (دولة اسرائيل)، و كان أن احتلت إسرائيل إضافة لذلك الشاطىء الشرقي لبحيرة طبريا من أجل السيطرة الكاملة على مياهها ثم إنشأت بعد ذلك الناقل القطري

בשל פוריותה הרבה וקרבתה לאירופה **היתה פלסטין יעדם "של החמדנים"**, "לנושא המים היתה חשיבות מיוחדת ברעיון הציוני והחלו לטפל בו, במקביל להבאת המתנחלים היהודים הראשונים לפלסטין ולניסיון לישבם באזורים עשירים במקורות מים כמו **שפלת החוף, הגליל ובאזור טבריה**".

מדעי הבריאות והסביבה, כתה י', עמ' 124

דוגמא מס' 4

مثال (٨) يبين الجدول التالي ارتفاع (انخفاض) بعض المدن الفلسطينية عن سطح البحر بالأمتار، ومتوسط درجة الحرارة في أحد أيام السنة.

المدينة	القدس	أريحا	غزة	نابلس	الخليل	جنين	رام الله	طولكرم	بيسان
الارتفاع س	٨٠٠	٢٧٦-	٤٥	٥٥٠	٩٠٠	٣٣٠	٨٠٠	١١٠	١٠٠-
درجة الحرارة ص	١٥	٤٠	٢٨	٢٠	١٤	١٩	١٥	٢٢	٣٨

הטבלה הבאה מציגה את גובהן של כמה ערים פלסטיניות ביחס לגובה פני הים... :
הערים : ירושלים, יריחו, עזה, שכם.... **בית שאן**
מתימטיקה, חלק ב', כתה י', עמ' 67

الحل:

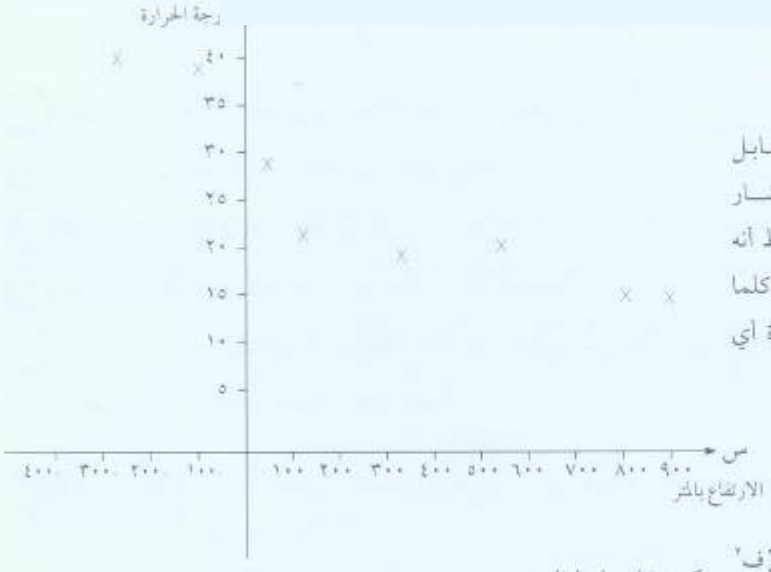

(١) يمثل الشكل المقابل شكل الانتشار المطلوب، ونلاحظ أنه كلما زاد الارتفاع كلما قلت درجة الحرارة أي أن الارتباط سلبي

(٢) $ر = ١ - \frac{٦ \sum ف^٢}{ن(ن^٢-١)}$ نكون الجدول التالي :

س	٨٠٠	٢٧٦-	٤٥	٥٥٠	٩٠٠	٣٣٠	٨٠٠	١١٠	١٠٠-
ص	١٥	٤٠	٢٨	٢٠	١٤	١٩	١٥	٢٢	٣٨
رتب س	٢,٥	٩	٧	٤	١	٥	٢,٥	٦	٨
رتب ص	٧,٥	١	٣	٥	٩	٦	٧,٥	٤	٢
$ف^٢$	٢٥	٦٤	١٦	١	٦٤	١	٢٥	٤	٣٦

$ر = ١ - \frac{٦ \sum ف^٢}{ن(ن^٢-١)}$ $\sum ف^٢ = ٢٣٦$

إذن $ر = ١ - \frac{٦ \times ٢٣٦}{٩(٨٠)} = -٠,٩٧$

٦٧

דוגמא מס' 5

هلاك فرعون وجنوده

أصرَّ فرعونُ على الكفرِ والعناد، فأوحى اللهُ إلى موسى أن يَخرجَ ومن معَه من مصر ليلاً؛ حتى لا يشعر بهم فرعون وقومه، فيمنعوهم من الخروج أو يقتلوهم.

"משעמד פרעה בכפירתו ובסרבנותו, הורה אללה למשה לצאת בעת לילה ממצרים, הוא **ומי שעמו**..."
חינוך אסלאמי, חלק ב', כתה ה', עמ' 54

قوم موسى -عليه السلام- يخرجون من مصر ليلاً

جمع فرعونُ جيشَه وأخذَ يُطاردُ موسى ومن معَه، حتى وصلَ موسى -عليه السلام- البحرَ؛ فشعر ومن معَه بالخطرِ، فالبحرُ من أمامِهم والعدوُّ من خلفِهم، فماذا يصنعون؟

" פרעה אסף את צבאו והחל לרדוף אחר משה **ואלה שעימו**, עד שהגיע משה עליו השלום אל הים, והוא **ואלה שעימו** חשו בסכנה שכן מולם הים ומאחוריהם האויב - ומה יעשו?".

فرعون وقومه يلاحقون موسى -عليه السلام- وقومه

פרעה ועמו רודפים אחר משה עליו השלום ועמו

דוגמא מס' 6

المُناخ :

يسود بلادَ الشام مُناخُ البحرِ المتوسط المعتدلُ في المناطق الغربية القريبة من البحر المتوسط ، والمناخُ الصحراويُّ وشبه الصحراوي في المِنْطَقَةِ في المنطقة الشرقية .

ونتيجة لنتوع الطبيعة ، واعتدال المناخ ، وكثرة الأودية والأنهار استقرت القبائل العربية في بلاد الشام ، وأنشأت أقدم الحضارات ، ومنها : الأمورية ، والكنعانية ، والآرامية.

أتعلم

تتألّف بلادُ الشام في الوقت الحالي مِنَ الدول الآتية :

١ – فلسطين .
٢ – المملكة الأردنية الهاشمية .
٣ – الجمهورية اللبنانية .
٤ – الجمهورية العربية السورية .

כיום מורכבת ארץ אלשא'ם מ**המדינות** הבאות :
1 – פלסטין
2 – הממלכה הירדנית ההאשמית
3 – הרפובליקה הלבנונית
4 – הרפובליקה הערבית הסורית

היסטוריה של התרבויות הקדומות, כתה ה', עמ' 30

"... השבטים ה**ערביים** השתקעו בארץ אלשא'ם והקימו את התרבויות הקדומות ביותר ובהן : האמורית, הכנענית והארמית".

...سي:

س١ : أجيب بـ (نعم) أو (لا) :

(أ) يحدُّ بلادَ الشام من الشرق الأر...

(ب) تمتدُّ سلاسلُ بلاد الشام الجبليه من الشرق إلى الغرب .

(جـ) يُسيْطِرُ على بلاد الشام مُناخُ البحر المتوسط .

س٢ : أُكْمِلُ الفراغَ في العبارات الآتية :

(أ) تقعُ بلادُ الشام في غربي قارة .....

(ب) يحدُّ بلادَ الشام مِنَ الجنوب .....

(جـ) تقعُ مِنْطَقَةُ الغَوْر بين سلسلةِ جبالِ بلاد الشام الغربية و.....

(د) يسودُ المُناخُ الصحراويُّ في بلاد الشام في المِنْطَقة.....

س٣ : كيف ساعدَ مَوْقعُ بلادُ الشام على نُشوء الحضارة فيها؟

س٤ : ما أثرُ امتدادِ سطح بلادِ الشامِ معَ سطْحِ الجزيرة العربية؟

٣٠

דוגמא מס' 7

الدرس ١

البيئةُ الطبيعيةُ التي نشأت فيها الحضارةِ المصريّة

◄ أتأمَّلُ الخريطةَ الآتية :

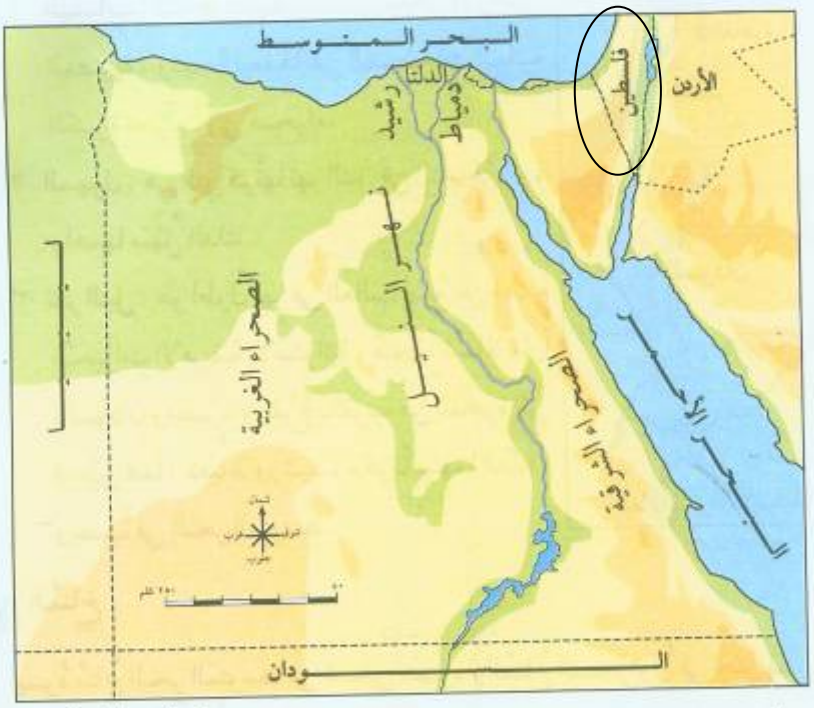

خريطة مصر الطبيعية

أفكِّر فيما يأتي، وأُجيب :

◄ ما أقسامُ سطح مصر؟ وما أهمُّها؟

◄ أفسِّرُ أثرَ نَهْرِ النيل على نَشْأَةِ الحضارة في مصر وتطوّرها .

٥٣

מפה פיזית של מצרים שסביבה מסומנות המדינות הגובלות בה : פלסטין, ירדן, לוב וסודאן – ישראל איננה נזכרת והשם 'פלסטין' כתוב על שטח ישראל והרשות הפלסטינית גם יחד.

היסטוריה של התרבויות הקדומות, כתה ה', עמ' 53

דוגמא מס' 8

الدرس ٥ منظمة المؤتمر الإسلامي

نقرأ النص الآتي، ونتأمله:

«تُعد منظمة المؤتمر الإسلامي إحدى المنظمات التي تشترك فيها بعض الدول الإسلامية، وتهدف إلى تعزيز التضامن الإسلامي، ودعم التعاون في جميع المجالات، والعمل على دعم السلام والأمن الدوليين، والمحافظة على الأماكن المقدسة، ودعم كفاح الشعب الفلسطيني».

(الموسوعة العربية العالمية، جـ٢٤، ص٢٦٩-٢٧٣، بتصرف.)

أفكر فيما يأتي، وأجيب:

ما الدور الذي يمكن أن تقوم به منظمة المؤتمر الإسلامي.

شعار منظمة المؤتمر الإسلامي

ملخص تعليمي

تضم منظمة المؤتمر الإسلامي في عضويتها الدول الإسلامية من جميع أنحاء العالم.

تأسيس منظمة المؤتمر الإسلامي:

أسست منظمة المؤتمر الإسلامي في الرباط بالمغرب في ١٢/ رجب ١٣٨٩هـ (٢٥ أيلول ١٩٦٩م) خلال المؤتمر الأول لقادة العالم الإسلامي، الذي عقد في العاصمة المغربية، على إثر إحراق المسجد الأقصى المبارك في ٢١ آب ١٩٦٩م على يد أحد المتطرفين الصهاينة، وقد أعرب العالم الإسلامي عن إدانته واستنكاره لهذا العمل، وعقد المؤتمر الأول لوزراء خارجية الدول الإسلامية للتنسيق بين الدول الأعضاء.

أن تحرر مدينة القدس، التي اعتبرت المقر الدائم للمنظ

أقرت الدورة الثالثة للمؤتمر الإسلامي لوزراء الخا

عام (١٩٧٢م)، وقد تم تسجيل الميثاق في هيئة الأمم المتحدة في عام ١٩٧٤م، وتم اعتماد اللغات العربية والإنجليزية والفرنسية لغات رئيسة للمؤتمر الإسلامي.

١٠٦

"הצתת מסגד אלאקצא המבורך ב- 21 באוגוסט 1969 על ידי קיצוני **ציוני**"

הסטוריה של העולם החדש, כתה י', עמ' 106

דוגמא מס' 9

الدرس

٢

عناصر الخريطة

أتأمل الخريطة الآتية:

خريطة سياسية للوطن العربي

أفكر فيما يأتي وأجيب:

- ما المنطقة الجغرافية التي تمثلها هذه الخريطة من العالم؟
- أستعين بمفتاح الخريطة وأسمي ثلاث عواصم، وثلاث مدن، وثلاثة موانئ عربية.

٦١

במפה מצוינת פלסטין ואפילו הערים ירושלים ועזה
אך לא ישראל, והעילה לאי ציון שמה היא
הכותרת: "מפה מדינית של המולדת הערבית"
גיאוגרפיה טבעית, כתה ה', עמ' 61

דוגמא מס' 10

خامساً-الإطار:

وهو الخط الذي يحيط بالخريطة وما فيها من خطوط ورموز وألوان.

أختبر نفسي:

١- أعدد عناصر الخريطة.

٢-أبين أهمية كل من عناصر الخريطة الآتية:

أ- مفتاح الخريطة. ب- إشارة الاتجاه. جـ- مقياس الرسم.

٣- أوضح معنى مقياس الرسم الآتي: ١ : ١٠٠,٠٠٠

٤-أذكر أنواع مقياس الرسم المستخدم في الخرائط.

الأنشطة:

أجد المسافة بين مدينة القدس والخليل، وبين القدس وغزة، من خلال خريطة فلسطين مع العلم أنّ مقياس رسمها هو كل : ١سم=٥٠كم

"מפת פלסטין"

٦٣

"הקו הירוק" אמנם מצוין על גבי המפה אך היא נקראת "מפת פלסטין". ישראל איננה נזכרת וכל השטח צבוע בצבע ירוק המבדיל אותו משטחן של המדינות האחרות (ירדן, סוריה, לבנון ומצרים) הצבועות צהוב.

גיאוגרפיה טבעית, כתה ה', עמ' 63

דוגמא מס' 11

أختبر نفسي:

١ أوضح ما تعنيه المفاهيم والمصطلحات الآتية:

الحركة الصهيونية، الجيتو.

٢ أوضح أهداف جمعية أحبّاء صهيون.

٣ أكمل الفراغ في الجمل الآتية بعد أن أنقلها إلى دفتر الإجابة:

أ- تنسب الحركة الصهيونية إلى .....

ب- مؤلف كتاب روما والقدس هو اليهودي .....

ت- أسست جمعية حب صهيون عام .....

ث- يعد ..... مؤسس الحركة الصهيونية.

٤ استنتج الوسائل التي حددها مؤتمر بازل لتحقيق أهداف الصهيونية في بناء الوطن القومي اليهودي.

٥ أعلل ما يأتي:

- الإجماع اليهودي الصهيوني على فلسطين لبناء دولتهم فيها.
- معاداة الأوروبيين لليهود.
- فشل حركة الاندماج.

٦ أبين أهداف الحركة الصهيونية.

نشـــاط:

أرجع إلى أحد المصادر التاريخية وأسجل أسماء المستوطنات الإسرائيلية التي ظهرت في فلسطين خلال الفترة ١٨٧٠م - ١٩١٤م.

תרגיל:
אעיין באחד המקורות ההיסטוריים וארשום את שמות ה**התנחלויות הישראליות** שהופיעו בפלסטין בשנים שבין **1870 ל- 1914.**
היסטוריה של העולם החדש, כתה י, עמ' 64

דוגמא מס' 12

٧ يَسيرُ المُقاتِلُ إلى المَعْرَكةِ وأمامَهُ إحدى الحُسْنَيَيْنِ : إمّا النَّصرُ أو الشَّهادَةُ .

إلى أيِّهما مالَ الشّاعرُ في البيتِ السّادسِ؟

"הלוחם יוצא אל הקרב כאשר מולו ניצבת אחת משתי אפשרויות טובות : ניצחון או מות קדושים למען אללה..."
שפתנו היפה, חלק א', כתה ה', עמ' 70

ـامَ العبارةِ غَيْرِ الصَّحيحةِ

يأتي .

أ- سلْبُ الأوطانِ والاعْتداءُ على حُقوقِ الآخرينَ أمْرٌ مَشْروعٌ. ( )

ب- المُقاتِلُ الشُّجاعُ يُؤْثِرُ المَوْتَ على حياةِ الذُّلِّ والخُضوعِ . ( )

جـ- وَحْدَةُ الصَّفِّ في القتالِ سببٌ من أسبابِ النَّصْرِ. ( )

د- حُبُّ الوطنِ يَدْفَعُ أبناءَهُ للذَّوْدِ عنهُ. ( )

١٠ نَخْتارُ الإجابةَ الصَّحيحَةَ ممّا بينَ القَوْسينِ فيما يأتي :

أ- الحُرُّ يَفْدي وَطَنَهُ بـ

(الكلامِ، الأماني، المالِ والروحِ) .

ب- من صِفاتِ المُجاهدينَ

(السَّعيُ للمالِ، رَفْضُ الذُّلِّ والخُضوعِ، حبُّ الشُّهْرَةِ) .

جـ- تنالُ الشُّعوبُ حُرِّيَّتَها بـ

(الدماءِ والتضحيةِ، الهُدْنَةِ، التفاخرِ بأمْجادِ الماضي) .

د- يُمارِسُ الاسْتِعمارُ ضدَّ المُواطِنينَ أساليبَ

(عادلةً، وحشيةً، حضاريةً) .

هـ- مِنْ صِفاتِ آبائِنا وأجْدادِنا

(الخوفُ من الأعْداءِ، حُبُّ العُدْوانِ، الكَرامةُ) .

נספח ב'

רשימת הספרים שנבדקו

כתה ה'

1. אלג'ע'ראפיא אלטביעיה (גיאוגרפיה טבעית), כתה ה,
2. אלעלום אלעאמה (מדעים כלליים), חלק א', כתה ה, 2004
3. אלעלום אלעאמה (מדעים כלליים), חלק ב', כתה ה, 2004
4. אלפנון ואלחרפ (אמנויות ואומנויות), כתה ה, 2004
5. אלריאצ'יאת (מתימטיקה), חלק א', כתה ה, 2004
6. אלריאצ'יאת (מתימטיקה), חלק ב', כתה ה, 2004
7. אלתרביה אלאסלאמיה (החינוך האסלאמי), חלק א', כתה ה, 2004
8. אלתרביה אלאסלאמיה (החינוך האסלאמי), חלק ב', כתה ה, 2004
9. אלתרביה אלמדניה (החינוך האזרחי), כתה ה
10. אלתרביה אלוטניה (החינוך הלאומי), כתה ה, 2004
11. כראסת אלח'ט אלערבי (חוברת הכתב הערבי), כתה ה, 2004
12. לע'תנא אלג'מילה (שפתנו היפה), חלק א', כתה ה, 2004
13. לע'תנא אלג'מילה (שפתנו היפה), חלק ב', כתה ה, 2004
14. תא'ריח' אלחצ'אראת אלקדימה, (היסטוריה של התרבויות הקדומות), כתה ה, 2004

כתה י'

15. אלאקתצאד אלמנזלי (כלכלת בית), כתה י, 2004
16. אלמטאלעה ואלנצוצ (עיונים וטקסטים), כתה י, חלק א', 2004
17. אלמטאלעה ואלנצוצ (עיונים וטקסטים), כתה י, חלק ב', 2004

18. אלעלום אללע׳ויה (מדעי הלשון), כתה י, 2004

19. אלעלום אלעאמה (מדעים כלליים), חלק ב׳, כתה י, 2004

20. אלריאצ׳יאת (מתימטיקה), חלק א׳, כתה י, 2004

21. אלריאצ׳יאת (מתימטיקה), חלק ב׳, כתה י, 2004

22. אלתכנולוג׳יא (טכנולוגיה), כתה י, הדפסת ניסיון ראשונה

23. אלתלאוה ואלתג׳ויד (הקריאה בקוראן), כתה י׳, 2004

24. אלת׳קאפה אלתקניה (השכלה טכנית/טכנולוגית), כתה י, 2004

25. אלתרביה אלאסלאמיה (חינוך אסלאמי), חלק א׳, כתה י, 2004

26. אלתרביה אלאסלאמיה (חינוך אסלאמי), חלק ב׳, כתה י, 2004

27. ג׳ע׳ראפית קאראת אלעאלם (גיאוגרפיה של יבשות העולם), כתה י, 2004

28. עלום אלצחה ואלביא׳ה (מדעי הבריאות והסביבה), כתה י, 2004

29. תאריח׳ אלעאלם אלחדית׳ ואלמעאצר (היסטוריה), כתה י, 2004